

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA

și
ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrise nu se in-
 napoiază.

CONVOCARE.

Poporul român din cercul electoral al
 Henzli-mari prin aceasta este invitat la
adunarea poporală,

care se va ține în Ileanda-mare la 8 Iunie n.
 1914 la 11¹/₂ ore a. m. în curtea localităților
 filialei „Someșana”.

ORDINEA DE ZI:

1. Constituirea adunării.
2. Darea de seamă a dlui deputat Dr.
 Teodor Mihali.
3. Discuție la politică.
4. Eventuale propuneri.

COMITETUL ARANJATOR.

Vorbe și fapte.

Articol din afară.

În ședința dela 26 Mai a delegațiunii un-
 gare contele Tisza a binevoit a se rosti din
 nou asupra tratativelor sale cu partidul na-
 țional românesc. Nu e primul și probabil nici
 ultimul discurs al său asupra acestui subiect.
 De donăzeci de ani încoace de când el pre-
 tinde că „se ocupă” cu soluțiunea chestiunii
 românești, contele Tisza a rostit o mulțime
 de discursuri despre împăcarea româno-ma-
 ghiară, o adevărată puzderie de vorbe, de
 fraze ticluite cu măiestria sa de a vorbi, fără
 a spune ceva. După o campanie atât de
 lungă și obositoare de oratorie sterilă și de-
 șartă, nu e oare timpul să ne întrebăm, în
 sfârșit, odată: care e rezultatul acestei enor-
 me cheltuieli de cuvinte? Și nu e bine ca și în
 viitor, după fiecare nouă declarație sau cuvân-
 tare a ministrului, să repetăm, mereu, stărui-
 toare, neîndurată, întrebarea noastră: ce a
 câștigat poporul nostru pe urma dragostei de
 care-l asigură din nou contele Tisza, întru
 cât s'a îmbunătățit soarta lui după acest nou
 discurs de „împăcare”?

Pentru că, dle director, convingerea no-
 stră, a cetitorilor, se întărește tot mai mult,
 pe măsură ce se îngroașe volumul de discursuri
 „filoromânești” al primului-ministru, cum-
 că intenția cinstită, de a se „împăca” cu noi
 este cu desăvârșire străină de el. Toată ora-
 toria sa limbută și zgomotoasă nu are decât
 un scop intrinsec, un *Selbstzweck*. El nu
 vorbește ca să facă ceva, ci numai ca să
 vorbească. El nu urmărește să realizeze
 „împăcarea”, ci să pară că are această
 intenție. Altfel cum s'ar putea explica
 faptul că de 20 de ani de când vorbește de ea,
 de necesitatea ei „imperioasă”, nu a reușit să
 o înfăptuiască, și că de 20 ani situația popo-
 rului românesc, în loc să se îmbunătățească,
 a devenit și devine tot mai insuportabilă?

Cum asta, adică se poate închipui că un
 bărbat de stat „mare”, numit „omul cu voința
 de fier”, „bărbatul faptelor”, să propovădu-
 iască, timp de 20 de ani, o idee, o reformă de
 a cărei necesitate face perorații lungi și „a-

dânc convinse”, fără să o poată apropia totuș
 cu un singur pas de realizare, deși în
 tot timpul acesta (cu excepția celor 4 ani de
 regim coaliționist) a fost la putere, de mai
 multe ori ministru și de două ori însuș șeful
 guvernului? Faptul acesta singur e sentința
 cea mai nimicitoare pentru acțiunea contelui
 Tisza. El spulberă toată pleava de discursuri
 chilometrice, de vorbe de „pace”, făcând să
 se ivească de sub ele grăuntele de adevăr al
 dușmăniei ireductibile împotriva existenței
 noastre naționale.

S'ar putea dovedi cu istoria luptelor no-
 stre politice în mână că toată acțiunea de
 „împăcare” a contelui Tisza, în definitiv, nu
 se reduce decât la discursuri, deci la v o r b e,
 și că aceste vorbe, departe de a ne folosi, au
 fost totdeauna încercări viclene și perfide de
 a ne slăbi, de a ne desbina și de a produce
 destrămarea în tabăra noastră, încheată în-
 tr'o solidaritate indestructibilă.

În anul 1897, la instalarea episcopului
 Goldiș în Arad, contele Tisza și-a început
 acțiunea de împăcare cu un „mare” — dis-
 curs, plin de urări vagi de prietenie româno-
 maghiară, dar lipsit de precizarea oricărei
 concesiuni sau condițiuni de împăcare. Și care
 a fost totuș rezultatul? În tabăra românească,
 atât de solidară, era cât pe aici să se pro-
 ducă o ruptură. Naționaliștii arădani, zăpă-
 ciți de șiretenia contelui „pacificator” au avut
 naivitatea de a da crezare cuvintelor
 sale și l-au sărbătorit ca pe viitorul salva-
 tor al neamului nostru. Între ei și Românii ar-
 deleni, mai neîncrezători, se angajase, prin
 presă, o polemică violentă. „Gazeta Trans.”
 îi acuza de „tradare de neam”. Conflictul a
 ținut mult și dacă nu a provocat o dezorga-
 nizare, a avut totuș darul să învrăjbească pe
 frați și să lase sămânța îndoielii și suspiciunii
 de o parte, resentimentul și înverșunarea de
 altă parte în rândurile noastre.

În anul 1904 contele Tisza, ajuns prim-
 ministru, rostește iarăși un mare discurs, în
 continuarea acțiunii sale de locvacitate ro-
 mâno-maghiară, de astădată în camera un-
 gară. Mulți Români au crezut și atunci că a
 venit timpul să ne „împăcăm” dar criza po-
 litică și căderea guvernului la alegeri au îm-
 piedecat ca să decurgă alte consecințe mai
 grave pentru noi din discursul contelui Tisza.

În timpul celor 4 ani de domnie politică a
 coaliției ungurești, „pacificatorul” părea că
 repauzează. În realitate el întindea în tăcerea
 retragerii dela Geszt, mrejele sale asupra unuia
 din cei mai de frunte reprezentanți ai radica-
 lismului național românesc, asupra vicarului
 Vasile Mangra și asupra preoții din Bihor.

Veni și anul 1910. Contele Tisza cutreeră
 țara ca un apostol pentru a reînvia partidul
 liberal de odinioară sub numele de „partid
 al muncii naționale”. Acțiunea sa de „împă-
 care” a reînceput, firește iarăși sub formă —
 de discursuri, singurul mijloc de pacificare al
 contelui filoromân. Și de data asta urmarea
 fu dezastroasă. Vorbele, veșnicele sale vorbe
 umflate și deșarte de precizări au avut de
 consecință trecerea definitivă și pe față a vica-

rului Mangra în tabăra guvernamentală. El
 duce cu sine partea cea mai mare a preoții
 din Bihor și reuși să strecoare, pe un timp,
 în sufletele multor cărturari din acel comitat,
 și chiar din alte comitate, otrava încrederii
 în intențiile guvernului. Prin urmare și acea-
 stă nouă încercare de acțiune filoromânească a
 contelui Tisza a adus o nouă, deși nu prea
 mare mișcare, a partidului național. Un frun-
 taș care și-a renegat trecutul, cinci cercuri
 electorale neromânești pierdute și un comitat
 guvernamentalizat și corupt — iată bilanțul
 acestei „acțiuni” pentru noi.

În sfârșit acțiunea din urmă de „împă-
 care”, începută în anul 1913 a avut ea un
 rezultat rău pentru noi? Noi credem că da.
 Căci pe lângă efectul bun al solidarizării no-
 stre în jurul programului și partidului națio-
 nal, ea totuș a isbutit, în timp, să amăgească
 cercurile conducătoare din România cu spe-
 ranța unei reforme serioase în binele nostru
 și a întârziat izbucnirea revoltei din regat îm-
 potriva politicii de maghiarizare, făcând-o
 mai temperată de cum ar fi fost în primul mo-
 ment, sub impresia succeselor din Balcani.
 Afară de asta ea a reușit, prin vorbe să ne
 ție pe loc un an, întârziind începerea reorga-
 nizării noastre și reluarea acțiunii politice îm-
 potriva guvernului.

Se poate spune că fiecare din acțiunile de
 „împăcare” a contelui Tisza, fiecare discurs
 al său, departe de a ne aduce un folos ne-au
 adus numai nouă pagubă, noi diversiuni și in-
 curcături. Totdeauna „împăcarea” ce ne-o
 propunea s'a sfârșit cu o nouă desbinare și
 războire cu noi înșine sau cu interesele no-
 stre politice neglijate. În schimb, după fie-
 care nouă acțiune, ne pomeneam, după trece-
 rea tărăboiului de „fraternizare” cu Ungurii,
 că acela cu care ne-am „iubit” profitase de
 clipa îmbrățișării pentru a ne șterpele câte
 ceva din buznare, când pe un om, sau un
 ținut, când liniștea și armonia noastră inter-
 nă, când o parte din puterea și progresul no-
 stru firesc.

Acestea sunt fapte, domnule director, și
 nu v o r b e, veșnicele vorbe viclene, prefă-
 cute și amăgitoare ale contelui Tisza. Și de
 când lumea, se știe că nu vorbele pot omori
 o faptă, ci dimpotrivă, faptele au puterea asta
 irezistibilă, în fața căreia nici o vorbă și nici
 o mie discursuri nu pot să rămâie în picioare.

Contele Tisza ni s'a arătat prieten în vor-
 be, dar dușman fanatic și neîncetat în fapte.
 Pentru aceea ultimul lui discurs mă îndeamnă
 să-i adresez, în numele multor cetitori, o ru-
 gămintă: aceea ca să înceteze odată cu dis-
 cursurile. Nu suntem curioși de ele, nu înse-
 țăm de vorbele sale. Dacă primul ministru un-
 gur are un singur dram din sentimentul de
 dragoste pentru noi pe care îl simulează, să-i
 facă acest singur bine: să tacă. În tăcerea asta
 nu vom auzi decât strigătele de luptă ale ce-
 lor două tabere, țipetele și vaietele de durere
 ale celor ce cad loviți și ele vor exprima cel
 puțin adevărul, ele de sigur sunt sincere.

Iar dacă el în viitor ne va veni iarăși cu
 volumul său de discursuri filoromânești, noi

să-i opunem altă carte: istoria suferințelor, martirologiul durerilor și chinurilor noastre. Cumpăna dreptății istorice le va cântări și va spune care din ele este mai grea, mai încărcată, mai zdrobitoare.

O desmintire.

Alba-Iulia. — Conform mandatului primit dela Dv., m'am prezentat azi la comanda militară, ca să aflu ce e adevărat din știrea despre soldații arestați la adunarea populară. Am aflat, că numai vre-o 3 soldați au luat parte la adunare, și aceștia din neștiință. Au ascultat vorbările în cea mai mare liniște. Nu e adevărat că au demonstrat, ori că au subliniat cu aclamații enunțurile oratorilor. Jandarmii, ipezelosii, ca totdeauna, cum i-au zărit pe bieții feciori, le-au luat baioneta, și i-au internat la comandă. Aci au fost deșinți până a doua zi, când apoi au fost ascultați, dar constatându-se nevinovăția lor, fiind participarea lor făcută din neștiință, li s'a dictat o pedeapsă minimă. — Locotenentul în retragere (iar nu activ, cum s'a scris) Dr. Victor Chirilă, actualmente candidat de avocat în Huedin, comitatul Cojognei, nu a luat parte la adunare, prin urmare nu a fost nici arestat. Neînțelegerea provenea de acolo, că Dr. Chirilă închiriasse odaie în același hotel în curtea căruia se făcuse adunarea. Dânsul trecând prin mulțime, spre a ajunge în odale, a fost somat de jandarmi să se legitimeze, și dânsul s'a legitimat. Dr. Chirilă este și conducătorul unei întreprinderi comerciale românești în Huedin, și venise la Alba-Iulia pentru a se înțelege cu fruntașii români, în chestii ce priveau întreprinderea. Ca fost locotenent activ, îmbracă uniforma cu ocazii solemne având a face vizite. Nu e adevărată știrea, că îmbrăcase cu intenții demonstrative uniforma, deoarece, cum spusese, nici nu venise pentru adunare. B. B.

Blaj. — „Unirea” de azi aduce știrea, că școala normă pentru femei (preparandte) ce se va deschide la toamnă în Lugoj, va primi elevete fără deosebire de confesiune!

Inarmarea Sașilor.

Mercuria. — Sunt adevărate cele scrise despre Sașii din comitatul Sibului. La noi în fiecare sărbătoare se fac exerciții cu feciorii de sași, având toți puști Manlicher, iar patru dela capetele plutoanelor au și baionete. Când fac exerciții vin de-i instruiască șase soldați din armata comună. Românii de-ar tot cere, că așa o cinste nu li se va face, deși și noi suntem un element mai bun în armată... — B. N.

Sibiu. — Sașii disidenți, sau verzi, cum își mai zic, de sub conducerea lui Rudolf Brandsch, au hotărât tipărirea unui ziar al lor, cu titlul *Siebenbürgisch Deutsche Tagespost*. S'a înființat spre acest scop o societate pe acții, cu un capital de 75.000 coroane. În câteva zile capitalul a fost semnat, ba s'a semnat chiar peste suma proiectată, și a treia parte din capital s'a lăsat.

Câștii de pe natură.

(Moralul public).

I.

Ion Marcu își sorbea, fericit, halba de bere; toți membrii consiliului de administrație îi promisera voturile. Nime nu l'a întrebat pe unde a hoinărit 3 ani încheiați, — ani din cari nu avea nici un atestat oficial. Domnilor membri le-a fost de-ajuns să-i vadă absolutul școlii comerciale, ca să-l asigure despre reușită. Iată, în sfârșit oameni adevărați, cari pricep viața, cari înțeleg că, dacă cineva rămâne fără slujbă trei ani, nu o face aceasta din bunăvoință sa, ci silit de împrejurări și, poate, de ciudătenii firei sale.

Ion Marcu hoinărise, într'adevăr, trei ani prin Ardeal și Tara românească, dar nu silit de împrejurări, ci de firea sa. În patru ani de slujbă își pușe ceva parale de-o parte și își putu împlini o veche dorință, care nu-i dădea pace de când era student prin gimnaz. Dacă ar fi voit ar fi putut rămânea prim-contabil până la moarte la cea dintâi bancă unde servise; după ce-și dădu aici dimisia, ar fi putut ajunge îndată prim-contabil la alte două bănci din vecinătate.

Dar, acum, după trei ani când i se urăse de hoinărit nu de alta, ci pentrucă nu mai avea o lețcaie, mare-i fu mirarea când văzu cu ce bănuiele e primit în toate părțile. Până la urechile lui se strecurau unele păreri ale membrilor din consiliile de administrație, la cari își înaintase cererile de-a fi primit în slujbă.

După inermăntare.

Budapesta. — „Esti Ujság” tipărește cuvintele cu cari Teodor L. Kossuth, fratele lui Francisc, a părăsit *Ungaria*. Reproducem câteva propoziții: „Să vin acasă? Dar de ce? Ca să-mi poruncească cum vreau? Să mă așeze deasupra porții, ca firmă, și ei să hotărască cu cine pot sta de vorbă, cum au hotărât cine să vorbească la căpătâiul fratelui meu?... *No să las să-mi aducă acasă nici trupul neînsuflețit!* Să mori în vitrină și să fi înmormântat ca la un spectacol... Una ca asta nu se poate face cu mine. Sunt un om neînsemnat; pot să-mi permit luxul oamenilor neînsemnați: n'are să-mi fie cadavru o comedie de bălcu, centrul imbulzelilor pentru putere. Am să fac testament, și cel dintâi punct va fi: ardeți-mă, nu cumva să-mi poată aduce acasă trupul neînsuflețit; s'aducă numai o mână de cenușă”.

Audiențe.

Viena. — Ambasadorul austro-ungar la București contele Ottokár Czernin, care a sosit ieri la Viena, a fost primit azi în audiență particulară de către monarhul. După contele Czernin s'au prezentat în audiență la monarhul ministrul de externe contele Berchtold, ministrul de războiu Krobatin și șeful statului major al armatei austro-ungare baronul Conrad de Hötendorf. Cu acesta din urmă monarhul s'a consultat timp de o oră. Audiențelor li se atribuie o importanță foarte mare.

Alegerea dlui A. C. Cuza.

Iași. — La alegerile din colegiul al doilea ce au avut loc azi a fost ales profesorul A. C. Cuza.

„Le Temps” despre România.

Paris. — „Le Temps” comentând vizita lui Talaat-bey la București și rolul de mediatore ce România a luat asupra-și spune: „România urmând politica inaugurată atât de fericit anul trecut, aduce servicii însemnate națiunilor balcanice. Vizita apropiată a țării și a dlui Sassonow confirmă situația excepțională ce România ocupă în politica Orientului.”

Povestea unei știri a zilei.

Litografiatul semioficial din Viena „Korrespondenz Wilhelm” dă următoarea desmintire:

„Un ziar românesc din patrie a publicat știrea pe care a colorit-o tendențios că din 700 de rezerviști de naționalitate română ai regimentului de infanterie 61, chemați la deprindere de arme, s'au prezentat numai 78. După cum ni se comunică din sursă bine informată, știrea e cu totul luată din aer. Rezerviștii de naționalitate română, cari au fost chemați și petrec în patrie s'au prezentat cu toții la deprindere de arme. Poate că

motiul la publicarea acestei știri să-l fi dat faptul că dintre aproape 600 de rezerviști chemați mai mult de 500 petrec de prezent în străinătate”.

La această desmintire ziarul „Neues Wiener Journal” face următorul comentariu:

Desmintirea semioficială constată în armata noastră, întru câtva oficial, un fenomen care e potrivit să provoace cele mai mari îngrijorări. Litografiatul scrie, că un ziar românesc a publicat știrea tendențioasă, că din 700 de rezerviști români dela regim. 61, chemați la deprindere de arme, s'au prezentat numai 78. Față cu aceasta litografiatul declară din sursă competentă că știrea e o scornitură luată din aer, deoarece toți rezerviștii români cari petrec în țară și au fost chemați s'au prezentat cu toții la deprinderea de arme. Motiul acestei știri l'a dat de sigur faptul, că dintre aproape 600 de rezerviști mai mult de 500 au emigrat și petrec în străinătate.

Această desmintire se îndreaptă împotriva ziarului „Românul” din Arad. Mângâierea, că toți rezerviștii cari trăiesc în țară s'au prezentat de fapt la serviciu de arme într'adevăr e foarte slabă față de faptul de-a dreptul consternator, că din 600 de rezerviști 500 au emigrat și astfel și așa s'au subtras dela obligamentul militar. Un regiment de infanterie are cam 5000 de rezerviști, și calculând probabilitatea vom ajunge la rezultatul că dintre rezerviștii dela regimentul 61 recrutați din Timișoara și împrejurime au emigrat 83 procente. Rezultatul acesta trist al chemărilor a provocat senzație penibilă în ministerul de războiu. Ministrul de războiu Krobatin s'a dus încă în Joia Rusaliilor, seara la orele 9 în palatul ministerului de războiu, pentru să vorbească prin telefon cu comandamentul corpului de armată din Timișoara.

E caracteristic pentru apariția constatată la regimentul 61 faptul că aci e vorba de emigrați, cari nu s'au dus la America. Cea mai mare parte a dezerților trebuie căutați dincolo de granița română. Aceste stări neplăcute au contribuit la faptul, că în cursul desbaterilor delegaționale din urmă mai mulți au cerut fortificarea Ardealului, iar conducerea armatei a ordonat dislocarea trupelor anunțată luni.

(N. R. Constatăm față cu desmintirea semioficială a litografiatului vienez „Wilhelm Korrespondenz” și față cu comentariul ziarului „Neues Wiener Tagblatt” faptul foarte ciudat, că știrea din chestie e atribuită ca o „scornitură tendențioasă” redacției „Românului” deși ea apăruse cu o zi înainte ca mare senzație într'un ziar maghiar după care am înregistrat-o și noi).

— De sigur l'au dat pe use, altfel s'ar fi aflat până acum vr'un post.

— A defraudat, cu siguranță, nu bați de seamă ce priviri rătăcite are? Se vede de-o poștă că nu-i e conștiința liniștită.

— Trei ani să-i prăpădești așa! Cine pretuiește atât de prost timpul, cum va ști preții banul?

— Il alegi, și, la o lună te trezești c'o mare lipsă la casă!”

Și petițiile lui fură rezolvite negativ. De două luni cutriera orașele prin cari erau bănci cu vr'o slujbă liberă — căci acum nu mai punea mare preț pe condiția să fie prim-contabil, — până ce în urmă, l'a adus Dumnezeu în orașul acesta mare și bogat.

Doamne, cât de prețios e un oraș mare! El schimbă pe oameni, crește între zidurile sale adevărați factori de cultură și de progres, cari pricep viața, nu se opresc să facă observații lucrurilor de puțină importanță, ci sunt preocupați de marile chestiuni vitale. Ce deosebire între un director de bancă din provincie și unul dintr'un mare oraș. Comparat cu acest din urmă, cel dintâi face impresia că numai acum se învață să umble.

Aceste și alte asemenea gânduri treceau prin capul lui Ion Marcu, în vreme ce-și sorbea, fericit, halba de bere.

Și într'adevăr putea să fie fericit, deși nu trecuse încă peste alegere, deși chiar în vremea asta onorații membri ai consiliului de administrație se adunau în sala de ședințe. Toți îi promisera votul, și, deși de puțină vreme în oraș, Ion Marcu auzi spunându-se că pe cuvântul acestor domni te

poți bizui ca pe sfânta scriptură. Ceea ce-l întări și mai tare pe Ion Marcu în convingerea că are de-a face cu oameni într'adevăr culti.

Ședința s'ar fi putut începe dacă n'ar fi lipsit domnul Lungu, membru în comitet și totodată avocatul băncii. De multe ori ședințele se țineau fără a fi de față președintele sau vicepreședintele, dar lipsind avocatul Lungu, încă nu se ținuse nici una. La alte bănci țifina în jurul căreia se învârtă întreg institutul e directorul, cum e și firesc, aici însă era avocatul, din simplu motiv că pe directorul de acum el îl alesese.

După ce domnii membri avură vreme destulă să se impacienteze și să cerce a-și explica în multe feluri întârzierea domnului Lungu, în sfârșit ușa se deschise larg și cel așteptat își făcu apariția.

— Scuzați-mă, domnilor, pentru întârziere”, începu așezându-se pe scaunul lui, „întârzierea mica de data asta a fost foarte folositoare pentru banca noastră”.

Tăcu un restimp, își terse nădușea de pe fața largă, de pe frunte. În sală se auzia mușca.

— Nu putem alege pe Ion Marcu, zise el oftând ușurat, răcorit par'că.

Membrii se mișcară pe scaune, dar nu ziseră nimic. Așteptau să audă motivele, căci deși avocatului îi plăcea să enunțe mai întâi hotărârile comitetului în propoziții lapidare și numai pe urmă să le explice, niciodată nu le lăsa nemotivate.

— M'a retinut un prieten, începu el, un profesor din X. Din vorbă în vorbă, am ajuns la Ion Marcu. El cunoaște, i-a fost elev, și, închipuiți-vă, i-a furat tezele pentru examenul scripturistic de maturitate.

„Relchpo
acordului ec
ca începerea
într'un număr
lui Andrassy
și ale contel
cazia pentru
ghiar, de pie
lără coment
ollo de băr
cum să vorb

O inch
in anul 19
vedinței, d
ne aștepta
năstare ob
mai împăc
Ungaria es
ma destina
nă, de car
factor dec
nomice și
chibzuită,
Ea trebuie
și aptitud
o adminis
prin rapor
poarte pe
concurrent
tul cel ma
vedinței.
căror pro
raporturil
folos, nici
poarele b
desnădeja
rocirea lo
pe terenu
umilate, o
și în priv

Așada
acordului
grația pr
lăcută pe
dragul pe
tru stat,
volta din
stat ungu
interes, a
și pentru
Puter
apoi con

Un m
și să zici
— Bir
iesc pe b
Advoc
să vezi c
reau și r

— Im
portanță
ne mai i
tezătorul
cepeți ce
bănci un
— D
bătrânul,
n'a fost
știgat ră
a fost c
plătit ch
știu, Ma
cel mai

— C
Dar, cre
mejdioș
fi de pil
Werthei
să-și ar
un tânăr

Episcopul Gherlei despre înțelegerea cu Maghiarii.

„Reichspost” din Viena, începe o anchetă în chestia acordului economic, asupra căruia vor avea să trateze în începerea anului viitor ambele părți ale monarhiei. Într'un număr din zilele trecute, publică părerea contelui Andrassy, ale episcopului român Dr. Vasile Hosszu, și ale contelui Károlyi. Episcopul dela Gherla prinde ocazia pentru a se declara asupra acordului româno-maghiar, de pe memorie.... Dăm articolul lărd scurtări și fără comentur. Dacă un episcop român, care trece ex-olfo de bărbat moderat în politică, vorbește așa, — cum să vorbim noi?

O încheiere pe ușor a acordului economic, în anul 1917 atârână întâi și întâi de grația prevedinței, dela care, după anii de reflux agrar, ne așteptăm la ani de roadă mănoasă și de bunăstare obștească. Nimic nu poate face pe om mai împăciuitor, decât mulțămirea economică. Ungaria este și va rămâne un stat agrar, în urma destinației sale naturale. Astfel recolta bună, de care ne împărtășește prevedința, este un factor decisiv în toate întocmirile noastre economice și politice. Bineînțeles, că o politică bine chibzuită, nu poate aștepta toate dela prevedință. Ea trebuie să lucreze din răspuneri, ca poporul, și apititudinile lui culturale și economice, prin o administrație dreaptă, prin o justiție imparțială, prin raporturi sănătoase în cultura, a căror progrese economice sunt înăbușite prin raporturile nenorocite din viața de stat, nu trag folos, nici din cele mai mănoase recolte. Căci popoarele bătute de nenoroc, aruncate în brațele desnaidejii se demoralizează prin însăși nenorocirea lor și pe urmă pot fi împinse ușor de pe terenul intereselor reale, pe terenul politicele umilate, frazeologice, atât în privința socială cât și în privința politică.

Așadar, condiția unei deslegări fecunde a acordului economic cu Austria, va fi, pe lângă grația prevedinței o politică de guvernament, făcută pentru popor. Statul existând odată de dragul popoarelor, și popoarele vor exista pentru stat, și așa fiind, ideea monarhică se va desvolta din interesele popoarelor. Organizația de stat ungar (Staatswesen) are doar cel mai înalt interes, de-a crea baze neclintite pentru puterea și pentru autoritatea Monarhiei.

Puterea și autoritatea, ce aminteam, sunt apoi condiționate de statornicia aranjamentelor

economice în monarhie. (Cui i se imbie aceasta sfoară dulce pe sub nas? N. Red.) Cu deosebire în Ungaria, cât vor fi mai sănătoase raporturile economice, atât va scădea opoziția față de necesitățile monarhiei. Știut este doar, că sarcinile de mare putere par cu totul naturale popoarelor mulțămite economiceste, pe când aceleași sarcini, puse pe umerii unui popor slăbit, vor deștepta senzația dureroasă a nedreptății.

Iar când se vorbește de popoare mulțămite, este a se înțelege numai mulțămirea culturală și economică (?) Un popor, care e smuls din solul culturii lui proprii, căruia i se răpește individualitatea, — nu poate ajunge nici la progrese economice. Națiunea unitară ungară, politică, stabilită în legea naționalităților ca un postulat de căpetenie, și pe care naționalitățile trebuie să voesc (?) să o respecte, nu-i iertat nici când să fie interpretată și ca unitate etnică, și ca unitate a limbii. Căci cultură este numai aceea, ce isvoarește și crește liber din sufletul poporului. Popoarele prefăcute în „Kanonenfutter” al unei culturi de silă, sunt perdute nu numai pentru ele însele, dar și pentru statul întreg.

Intențiile frumoase din partea contelui Tisza, de-a intra pe terenul împăcării cu naționalitățile, au evocat un ecou de simpatie, la noi, la episcopi, deoarece noi salutăm cu bucurie orice (?) pas, care ne apropie de înțelegere și de pace. Câtă vreme însă instituțiile statului, bunăoară unele dispoziții (numai?) din legea electorală, pot primi o interpretare, în sensul căreia scopul final al politicele de naționalitate nu este unitatea politică a statului ungar, recunoscută de toată lumea, ci stoarcerea unei unități etnice, — indispoziția și bănuielele bărbatilor cari diriguiesc politica românească, se pot înțelege, (sublinierile sunt ale autorului. Red.) și se poate înțelege și curmarea tratativelor. Mai cu seamă examenul electoral din noua lege, poate fi exploatat de reavoința organelor subalterne în așa fel, ca drepturile politice ale cetățenilor de naționalitate română să fie pururea primejduite.

Dacă se vrea deci împăcarea, trebuie să elimineze amândouă părțile momentele ce nutresc discordia. Maghiarii, ca cei mai tari, au să deschidă curentul de împăcare, pe toate terenele vieții publice, astfel și în presa lor, dar tot așa au să ocolească și Românii din Ungaria orice ar putea da prilej la neînțelegeri. Pacea asta ne va da apoi puteri, de-a satisface datorințele noastre de onoare, față de corpul ofițeresc, as-

gurându-i o situație materială, în care își poate vedea fără griji de înălțătoarea-i chemare. Dacă s'au ivit antagonisme în trecut, pricina a fost neclintita și tradiționala credință a românismului cătră ideea dinastică. Dar acum — incontestabil că la cele mai călduroase străduinși ale contelui Tisza, — s'a întărit și la Maghiari convingerea că pentru maghiarism este asemenea o chestie de viață cooperarea armonică cu dinastia (sublinierea originală. Red.). Așadar și cele din urmă puncte de ciocnire sunt acum suprimate, și dacă toate popoarele Ungariei, călăuzite de duhul păcii, se vor uni în gândul dinastic și vor întinde popoarelor austriace mâna spre a munci împreună, atunci va răsări în Ungaria o nouă și mai bună viață, un elan economic, și se va zice despre Ungaria ce se zice despre Belgia: bogată țară, fericită țară! Iar o Ungarie tare și mare economiceste, este și pentru Monarhie un interes de extremă vitalitate.

Pentru „Gazeta” și pentru „Luceafărul”.

„Gazeta Transilvaniei” ne face cap de pricină, alături de presa budapestană, pentru scrisoarea celor 20 de subofițeri, gata a sări în ajutorul fraților români măcelăriți în Epir. Contratele ne face reclamații. Va să zică ar fi să ne certăm.

Decât, vremea certurilor a trecut. Răspundem cu deplină lipsă de patimă, mai ales de patimă măruntă, întrebărilor, ce ne pune „Gazeta”.

Pentru ce atâta tărăboi, cu o scrisoare apocrifă? Pentru că nu aveam de unde să știm că e apocrifă, și, pe urmă, pentru că ziarul nostru i-a dat cu totul altă semnificație, decât i-a dat presa indușmănită cu noi. Cetiți încă odată comentariul, de care a fost însoțită scrisoarea. Din acela nu poate scoate nimenea, om cu intenții corecte dacă e, altceva decât un cald entuziasm de frate pentru frate. Intențiile politice erau cu totul eliminate din rândurile, ce au făcut atâta zarvă.

Evenimentele desfășurate de atunci în lumea mare, par a confirma și ele sentimentele tălmăcite în comentariul nostru. În ori ce minut se poate întâmpla, ca însăși monarhia, însuș ministrul Krobotin, la care se făcea apel în scrisoare, să trimită, regimentele noastre în apărarea Albaniei. De ce ar fi crimă sprijinul nostru, pe care l'am acordat unei idei, ce este în prag de a fi realizată de conducătorii monarhiei?

Intrebăm și noi ceva: nu eră oare mai confrățească faptă să se fi luat din ziarul nostru declarația despre caracterul apocrif al scrisorii,

Un membru mai în vârstă își permise să rădă și să zică:

— Bine i-a făcut! Domnii profesori prea chinuiesc pe bietii elevi.

Advocatul se întunecă la față și nu era plăcut să vezi obrații lui deveniți pământii, cari, așa, păreau și mai mari.

— Imi pare foarte rău că dai așa de puțină importanță unui fapt atât de grav, începu avocatul, ne mai învrednicindu-l de-o singură privire pe cetezătorul bătrân. Dumneavoastră, domnilor, pricepeți ce primejdios e să angajezi în serviciul unei bănci un om cu astfel de aplicări.

— Dar, pentru Dzeu, domnule Lungu, începu bătrânul, am auzit și eu de întâmplarea asta, dar n'a fost decât o glumă, un rămășag. Marcu a câștigat rămășagul: un butoiu de bere Atâta tot. El a fost cel mai isteț. După cât am auzit butoiul l'a plătit chiar un coleg al profesorului, și, după cât știu, Marcu n'a avut nici o lipsă să fure tezele, era cel mai bun student.

— Cel mai isteț, adevărat, răspunse avocatul. Dar, credeți-mă pe mine, oamenii aceștia sunt primejdioși când sunt în slujba vre-unei bănci. Ce-ar fi de pildă, dacă, tot dintr'un rămășag, ar fura din Wertheimul nostru câteva mii, nu de alta dar ca să-și arate istețimea? Cum? Dar, pe lângă asta, e un tânăr cu moravuri stricate. Cât ce-l vom angaja,

cât ce va ajunge la parale, are să-și aducă o femeie, pe care nici profesorul nu știe în ce oraș a lăsat-o, dar care de sigur există și-l însoțește pretutindenea.

— Noi nu suntem puși să apărăm moralul tinerilor, zise iar bătrânul, care singur cuteza să-i stee față avocatului.

— Nu, dar cum te vei simți Dta când va veni să-ți facă vizita un astfel de om? Hm?

— De altfel poate să fie numai un svon, spuse bătrânul.

Și într'adevăr era numai un svon; adevărul era c'o domnișoară din orașul unde-și făcuse Marcu studiile, fugi cu el, dar la o săptămână părintii o aduseră acasă. Era mândru tânăr, Ion Marcu!

— Nu vreau să știu de-i svon ori ba, răcni avocatul, și de altfel trebuie să-mi mărturisesc convingerea ce-o am de mult: Dumneata nu te mai interesezi de afacerile băncii.

După cuvintele acestea ședința se sfârși curând. Ion Marcu nu fu ales contabil, și, cum nu era alt candidat, postul de contabil rămase deocamdată neumplut.

II.

Dela ședință avocatul Lungu merse de-a dreptul acasă. După cum bănuia, Pavel Roșu, un țaran cât un munte, îl aștepta.

— Bună ziua, Măria ta, zise țaranul ridicându-se de pe treptele de piatră.

— Ei bine, Pavele, ne-am înțeles?

— Opt sute, Măria ta, mai mult nu pot. După cum vedeți am mai pus două sute.

— Dacă nu poți îți vindem la tobă averea. Miia 'ncoace, și-o întabulăm pe nevastă-ta, până ce nu ți-e scadentă rata din Iunie.

Pavel ar fi vrut să mai cerce doar' il va lăsa mai lesne. Dar băgă de seamă că avocatului, astăzi, nu-i sunt oile acasă. Și, într'adevăr, rezistența bătrânului membru din comitet îl enervase în măsură neobișnuită.

Țaranul desfăcu o pungă și-i numără zece bilete de câte-o sută.

— Bagă de seamă, Pavele, îi zise Lungu, datoria de 3000 cor. ți-am dat-o dela bancă pe barba ta, pe cinstea ta, nu ne-am întabulat pe avere. Dacă nu plătești legea-ți va rade barba. Lucrul de căpetenie însă e, că moșia, întabulată pe femeie, nime nu ți-o poate lua.

Țaranul îl părăsi foarte repede. Avea să meargă la alt avocat care avea să mijlocească întabularea. Lungu nu se putea amesteca într'o afacere așa de necurată.

Pavel Roșu, om bogat, împrumută numai pe iscălitura lui trei mii de coroane; nime nu-i ceru gi-

in loc de-a reproduce știrea din „Keleti Értésítő”? Noi am făcut declarația, îndată ce constatase că am fost seduși, mult înainte de vizita la reacție a trimisului ministrului de război. Acest trimis, vice-colonelul Hegedüs a constatat el însuși de altfel numai decât că e o mistificație la mijloc, și cazul nu merită atenție deosebită.

Să lăsăm dar, confrăților, acuzele. Ar fi și nu știu cum, să ne certăm noi între noi, în vreme ce alții hotărăsc fuziunea noastră...

Pentru „Luceafărul” avem cuvinte mai puține. „Luceafărul” declară singur (într'un număr precedent, în care era vorba despre procesul pentru libertatea credinței în Sătmăr pe care-l dăduse gata în zece rânduri...) că nu face politică. Nu putem deci nici noi să considerăm de altceva cele două pagini, dedicate comitetului național și ziarului nostru, decât de hărțuială. Și să ne spună cineva: ce rost are să arătăm lumii românești, care din noi e mai meșter în a se hărțui?

A căuta și a găsi tandurele în ochii altuia, nu e nici critică, nu e nici politică, nu e nici îndemn spre fapte mai bune. Este cel mult un prilej imbiat contelui Tisza, sau altui neconte, de a încerca noi tratative, mai cu succes, decât cu cei ce, bazați pe desăvârșita solidaritate națională, au refuzat osul de ros, ținut în o mână, pe când cealaltă mână se întindea spre palos.

Scriitorul „insemnărilor” dela „L.” are vervă. De ce nu o întrebuințează mai curând în folosul adunărilor populare și a celorlalte mișcări sănătoase, ce s'au pornit la noi în vremea din urmă? De ce nu agită chestia cooperățiilor, lăsate în grija „Astrei” din a cărei sevă se nutrește în definitiv și „Luceafărul”?

Cine ar putea să le îndeplinească toate, câte sunt de făcut? Nici comitetul național, nici ziarul nostru, nu au pretins monopol de muncă pentru cultura sau politica românească. Și „Gazeta” și „Luceafărul” au deplină voie, să isprăvească ele, tot ce noi nu putem, sau nu suntem în stare să isprăvim.

Oferim gazetistilor și luceferistilor chiar și coloanele noastre spre acest scop...

ranți, — era omul cel mai gazdă și mai cinstit din satul vecin. Cele trei mii le cheltuia într'o tăietură, și, din lemnele vândute nu-și mai văzu niciodată banii. Lungu aflase de nenorocirea lui și începu să-i dea târcoale. Tăranul, la început, nici nu voi să audă de așa ceva: să-și transcrie averea pe nevestă, și, neplătind băncii, el să ajungă în temniță. Dar Lungu nu-l slăbi din sfaturi binevoitoare și în urmă ghiavolul din advocat trecu și în tăran.

După ce se duse Pavel Roșu, advocatul se puse la masă, luă condeiul și scrisse:

„Dragă,

Dacă nu m'ai crezut până acuma s'ai fost supărată pe mine, cred că, primind plicul acesta, o să te incredințezi că nu te-am mințit: n'am avut banii de lipsă. Aici alăturat, ai suma întreagă: una mie coroane. Nu-ti poți face idee cât de mult doresc să te văd. De trei zile de când mi-ai închis ușa, am crezut că inebunesc. Nevastă-mea a vrut chiar să cheme pe doctorul, dar n'am lăsat-o. Știu eu cine e doctorul meu. La revedere pe seară. Ori nu se poate azi? S'a întors al tău din X? Răspunde-mi nesmintit cu servitorul ce-ți aduce acest plic. Al tău Emanoil”.

A doua zi Ion Marcu părăsia orașul. Tot drumul se ruga de Dumnezeu să-l ducă între oameni mai puțin virtuoși, cu mai puțină morală, decât acei pe cari i-a cunoscut până acum.

I. Agârbiceanu.

ANUNȚURI

SE PRIMESC CU PREȚURI
MODERATE LA ADMINISTRA-
— — ȚIA ACESTUI ZIAR. — —

TELEFON: 750.

Fortificarea Transilvaniei.

(In lumină strategică.)

„Pester Lloyd” aduce în numărul său dela 31 Mai n. un articol sub titlul de sus, din care redăm următorul pasaj:

„Monarhia noastră este pregătită pentru toate evenimentele în direcțiunea nordică, nord-vestică și sud-vestică. Părțile, cari zac după aceste regiuni (Transilvania și Banatul) sunt apărute numai încâtva de Carpați și de Dunăre. Cu toată această barieră strategică naturală, în cazul unui conflict cu Rusia — când atât România cât și Serbia s'ar pune pe partea ei — aceasta lature enorm de lungă la frontierele Monarhiei ar trebui să fie apărată prin forțe vii, prin ceea ce evident s'ar slăbi puterile, cari ar trebui să opereze în părțile cele mai expuse din Nord.

Un scut defensiv față de granițele sârbești n'ar face atâtea greutate, avându-se numai în vedere fortificarea Orșovei.

Mai puțin favorabilă se prezintă situația noastră față cu România.

Apărarea Transilvaniei, care este cuprinsă atât în est cât și în sud de România, nu este ușoară.

Din România duc în Transilvania peste Carpați nouă drumuri bine, ce se pot folosi chiar și de trupe mai mari: 1. Valea-Jiului; 2. Pasul dela Turnu-Roșu; 3. Branul; 4. Satulung; 5. Boza; 6. Oituz; 7. Ghimes; 9. Tulgeș. Mai departe duc trei linii ferate principale: 1. Râmnic-Sibiu; 2. București-Brașov; 3. Ocina-Ghimes. O trasă duc peste Piatra până la pasul Tulgheșului, o linie de ramificație dela Ocina până la pasul Oituzului, și în fine o linie dela Filiașiu spre Petroșeni. Va să zică toate trei merg până nemijlocit la granița Transilvaniei. Încă două perechi de șine (peste Târgoviște și Câmpulung) mai vin aproape de pasurile dela Bran și Timiș.

Toate aceste linii ferate mai sunt legate între ele cu o pereche de șine care merge paralel cu frontiera și constituie o foarte bună linie de rocadă* (Craiova-Pitești-Ploiești-Buzeu - Focșani-Valea Siretului). Toate liniile ferate, cari merg până la frontiere — abstrăgând de o minimală importanță locală — servesc exclusiv scopuri strategice.

Armata română e în stare prin urmare ca pe o circumferință de 400 kilometri (între Petroșeni și Tulgheș) să ajungă pe 17 cai de comunicație (marș pedestru combinat cu transporturi de tren) până la frontieră și să treacă granița prin nouă puncte.

Afară de aceste căi și linii ferate, mai duc câteva drumuri și peste Carpați, cari însă nu pot veni în combinație pentru forțe mai mari de trupe, în special pentru artilerie, cavalerie și serviciu de tren.

Cea mai însemnată direcție de atac din partea României merge spre Brașov. Deoparte fiindcă între Bodzafalu și Bran e un teren de 65 kilometri, în care se întâlnesc patru drumuri excelente convergente la Brașov; pe urmă fiindcă trece peste graniță o pereche de șine; iar până la frontieră duc două perechi de șine. De altă parte, fiindcă cea mai ușoară și mai scurtă legătură a Transilvaniei cu Bucureștii trece peste acest teritoriu. Iar fiindcă Bucureștii sunt numai 120 de kilometri departe de Brașov, va să zică 5 până 6 zile de marș, e natural că România va pune în direcția aceasta forțe mari de armată chiar în interesul apărării capitalei proprii.

Cealaltă linie principală merge prin valea Oltului spre Sibiu.

În scopul unei apărări a Transilvaniei în prima linie vor trebui considerate aceste două direcțiuni”.

*) Adică de mutare a trupelor de pe o linie pe alta ca pe câmpul de șac figurile. (N. trad.)

Scrisoare din Beluș.

O retragere neexplicabilă. — Festivitățile școlare. — Examenul alegătorilor.

Beluș, 3 Iunie.

E un an și mai bine, de când Senin n'a mai dat nici un semn de viață. S'a retras, fără nici un șgomot de pe arena publică, căutându-și, poate, în tihnă de afacerile lui duhovnicești, într'un sătuleț, cu frumoase prospecte de înaintare. Prietenii lui înzădar au insistat să revie iarăș la vechia-i indeletnicire, el a rămas la toate nepăsător și rece. Dar Beiușul nu poate fi fără cronicarul său. Se petrec lucruri și fapte, bune și rele, care cer să fie trecute la răvaș. Acest motiv mă îndeamnă să iau eu moștenirea lui Senin, năsuindu-mă să-l copieez în stil și vorbă și formă și în prinderea ideilor.

Că voi isbuti? Nu știu! Dar poate mă pomenesec, că blândul Senin, văzând cât de rău îi chivernisesc moștenirea, va prinde chef să mai scrie câte odată, dând ghionturi celor nechie-mați și ridicând în slavă pe cei drepti. Că-i strasnic, câte odată! V'aduceți aminte de cazul, când Costache Pavel, bunul lui prieten, s'a încumetat să tragă brazdă în ogorul lui senin, ce mai grăpătură i-a făcut!

După aceste note introductive și pline de sfială, las să urmeze modesta mea scrisoare.

Am fost și eu la serbările aranjate la liceul român pentru pomeniirea episcopului Mihail Pavel. E o serbare, care în tot anul trece peste cadrele unei festivități școlare, prin programul îngrijit și bucățile alese. Însemnătatea zilei avu-seese acum un aspect mai sărbătoreț și prin împrejurarea, că tot atunci a fost și revederea tinerilor, cari mai înainte cu 10 ani au absolvat la liceul din Beluș. Și conducătorul artistic al festivității era unul dintre acei elevi de odinioară, azi profesorul Francisc Hubic, un compozitor de viitor și un foarte sărguincios armonizator al cântecelor populare din Bihor. Nu esagerez, dacă afirm, că mult public venise exclusiv să asculte noile lui compoziții de cor. Psalmul 90, cor mixt a fost de o putere fascinatoare. Nu cred, să fi fost nici unul între noi, care să nu simtă fiorii unei emoții puternice sub presiunea acestei minunate cântări, conduse de dibaciul profesor Ioan Bușița, fostul măiestru al compozitorului, cărora li s'au făcut ovații.

Cântecele bihorene ale lui Hubic au produs o insuflețire sănătoasă. Adevărat că armonizarea plină de duioșie merita un text mai puțin banal și primitiv, decât cel întrebuințat. Sunt în poezia poporului bihorean și texte de o frumusețe clasică.

Discursul festiv la ținut profesorul de religie, Ioan Georgescu, de fel din satul Sad. Om nou, idei nouă. Și o achiziție bună pentru liceul nostru românesc. În o românească, curgătoare, aleasă, a dezvoltat idei și păreri, ce nu s'au mai rostii, cu atâta hotărâre și putere convingătoare de un profesor de aici. Discursul a culminat în idei, ca nutrindu-ne din faptele mari ale înaintașilor noștri, să căutam a primi numai o educație creștinească și românească, căci aceste două sunt pentru noi una și nedespărțită. E un discurs, ce merită să fie cetit și de publicul din afară. Atmosfera înviorătoare și sănătoasă, în care a crescut acest tânăr profesor, să ne fie și nouă de folos!

Restul programului s'a mântuit cu recitări și cu câteva bucăți de orchestră.

Mi-ar plăcea să cunosc statistica tuturor celor ce s'au supus examenului de „capacitate” după noua lege electorală în diferite cercuri pretoriale. Fac pariu, că cu toate că cercul pretorial al Beiușului dă 90% analfabeti totuși judecând după numărul celor ce s'au prezentat la examen, de nu va fi primul, la tot cazul între primele. Tăranii au manifestat un interes deosebit față de examene, iar comisiile examinatoare, fie spre lauda și cinstea protopretorului Wertheimstein, multă bunăvoință față de țărani. S'au prezentat 950 de inși și au fost respinși numai 16.

Am ținut să remarc aceasta împrejurare pentru a da tributul de recunoștință tuturor celor ce se cuvine. O lege fie cât de rea, aplicată cu bună voință, va aduce mult folos, și iarăș o lege cât de bună, inchepută pe mâna oamenilor

râu tălmăcitori, nu va produce roade binefăcătoare.

Atâta în scrisoarea de față! Lăsând altele să urmeze în cazul, când fostul Senin, n'a lăsa în pace pe **Senin II.**

Procesul Hámory—Mladin.

Tragedia unul corteș. — Comersant român ajuns la sapă de lemn. — Din moravurile administrative și corupțiunile electorale.

Ieri a început, înaintea curții cu jurați din Arad, pertractarea procesului intentat comersantului român din Curtici, Nicolae Mladin, care a atentat la viața deputatului Hámory, după cum ne este cunoscut. Un deputat maghiar și mare proprietar stă față în față cu un om care ani de zile și-a prăpădit averea frumoasă făcând propagandă electorală în modul bine cunoscut la noi și împlinind întru toate ordinele de sus — iar când s'a văzut ruinat materialmente și respins de „binevoitorul” său de mai înainte, a ridicat arma împotriva lui. Deputatul Hámory a fost rănit grav, mai poartă și azi un glonte în spate, altcum s'a vindecat pe deplin și cere dela atentatorul astăzi insolvent, 100 cor. cheltuieli avute în sanator. Nicolae Mladin e un om înfrânt, pe care năcazurile, mizeria de acasă și temnița l-au făcut alb ca un moșneag.

Față de acest proces publicul a manifestat cel mai viu interes, întrucât cu drept cuvânt s'a așteptat — ceace s'a și dovedit ulterior — să iasă la iveală multe fapte negre din beciurile noastre administrative. Actualmente procesul e în curs și probabil va ținea până pe Duminecă.

Desbaterile

au început ieri dimineață, ori mai bine zis era să înceapă, căci din cauza absenței alor trei jurați, abia la amiază s'a procedat la sortirea celor patru sprezece inși, cari sunt chemați să pronunțe sentința în această afacere. Printre ei e singurul român dl **Dr. Silviu Păscuțiu**, avocat în Boroșineu.

Președintele curții cu juri e Iosif **Bittó**, judecătorii votanți Victor **Lehrmann** și Al. **Rottár**, procuror **Dénes Maróczy**. Apărătorii lui Mladin sunt dnii avocați **Dr. Iustin Marșieu** și **Dr. Sever Miclea**, iar ai lui Hámory sunt **Dr. Friedrich Szabó** și **Ladislau Lányi**. Tălmăci dl **Dr. Cornel Iancu**.

Desbaterile încep cu

fasiunea lui Mladin

care e om de 54 ani cu familie (are cinci copii), nu a mai fost pedepsit.

Președintele: Te simți vinovat?

Acuzatul: Încă nu știu...

Apoi Mladin istorisește pe larg cum a făcut cunoștință cu Hámory, care i s'a arătat tot mal binevoitor și intim, până ce într'o zi l-a strâns cu usa: „Uite irate, ajută-mă și d-ta, cum te-am ajutat eu, căci altcum nu-ți mai girez polițele”. Ajutorul consta în aceea ca Mladin să-și pună crășma la dispoziția sătenilor, la alegeri parlamentare și alte schimbări de persoane în administrația comunei, unde locuiește și **Mária Sa** („nagyságos ur”) Hámory. La răspunsul lui Mladin că nu va putea agita poporul, deputatul îi explică: „Las' că agită banul meu!” — „Mária Ta, pe bani poți cumpăra și tată, cum zice Românul” — i-a răspuns Mladin și din ziua aceea au fost nedespărțiți. Mai întâi a fost dat afară notarul din comună și ales în locul lui altul pe plac; aceasta l-a costat pe Mladin multă beaură dar mai ales mulți bani, cari în parte i-au fost restituiți. Atunci Hámory l-a felicitat și în-

curajat: „Mai stai puțin, abia am alungat servitorul, acum trebuie alungat stăpânul”. Și în același mod: cu bani beaură, demonstrații și deputații au fost trântiți o societate de ajutor din Curtici, în locul căreia Hámory a înființat o bancă a lui personală, astfel a mai fost înființată în sat *școală de stat* tot așa s'au făcut alegerile parlamentare și comunale. Iar când se ducea Mladin cu nota rachiului și papricașurilor, Mária Sa îi iscălea o poliță și îl amăna, până în cele din urmă amenința falimentul. Creditorii au acordat moratoriu, Hámory însă la toate rugămintele lui Mladin nu a cedat ba într'o zi l-a și dat afară pe usă. Comersantul în stare bună mai înainte și-a vândut pe rând casele, ajunsese într'o stare desperată, abia avea familia ce să mănânce. Într'o astfel de stare sufletească l-a întâmpinat într'o zi pe deputatul Hámory, a scos arma și a tras... Apoi s'a dus acasă, și-a luat rămas bun dela familie și s'a predat poliției...

Această tragedie și-a povestit-o Mladin mal bine de o oră, cu glasul stâns, ici-colo înecându-l plânsul și întrerupt de președinte. Iar de încheiere dl președinte îi reflectează, că tot ce a spus e o poveste.

Ce spune Hámory?

Ieri după amiază a venit la rând deputatul Hámory, care spune mai întâi actul atentatului, insistând că a fost premeditat. Afirmă că familia Mladin „înnoată în binefacerile lui”, pentru aceea totuși încerca să-l și înșale, până în cele din urmă li s'a infundat. Recunoaște că s'au făcut la alegeri cheltuieli constituționale („alkotmányos költségek”) în crășma lui Mladin, cam **30.000 coroane**, cari însă le-a plătit toate. Ceeace s'a întâmplat cu notarul, banca, școala de stat etc., acestea au fost după voința poporului. Hámory explică apoi amănunțit noțiunea creditului, făcând aspru rechizitoriu familiei Mladin, că a fost ușurată. Vorbirea lui avântată, care tradează multe cunoștințe, e ascultată în tăcere de dl președinte și dnii jurați. Idila a luat sfârșit numai când dl deputat, după terminarea fasiunei, a fost luat la interogator de dl **Dr. I. Marșieu**, avocatul lui Mladin.

Dl **Dr. Marșieu** îl contrazice și demonstrează cu propriile-i declarații că familia Mladin a fost în stare bună și s'a ruinat numai de când a intrat în legătură cu Hámory, ceace firește provoacă multe

Incidente:

Dl **Dr. Marșieu** îi pune mal multe întrebări la cari Hámory răspunde evasiv, ori le califică de „prostii și minciuni”, ceace provoacă protestarea dlui **Dr. Marșieu** și intervenția președintelui, care-l îndrumă totodată și pe apărător să pună întrebări directe la obiect.

Dr. Marșieu: Mă rog, trebuie să-l întreb cu deamănuntul, ca în urmă să dovedesc că Mladin plătea 25% interese, cari au incurs în buzunarul martorului. Dacă nu-i convine, să nu-mi răspundă!

Apoi continuă cu întrebările: Drept e că a agitat poporul? (— Nu!)... că a trimis deputații de oameni etc.? Datu-li s'a alegătorilor nițel papricaș, rachiul, bani de drum? (Ilaritate). Ziceai că (românește): Eu plătesc!

Hámory: Nu vorbesc rumuneste („rumunyl”)!

Dr. Marșieu: Ba vorbești și rumuneste când ai trebuință!...

În mijlocul încrucișărilor de întrebări, cari evident eșofează pe dl deputat, președintele suspendă desbaterile cari s'au continuat astăzi. Acum nu se mai permite să se pună întrebări directe martorului, ci numai prin intermediarul președintelui; dreptaceea Hámory se... clarifică repede și urmează

fasiunea martorilor,

care probabil va ținea și mâne, Vineri, ziua întregă.

Dintre martorii cari au fasonat astăzi, moașa din Curtici, care l-a văzut pe Mladin înainte de a comite atentatul, spune că nu era agitat. Birjarul deputatului, care l-a văzut pe Mladin tocmai când pușca, spune că era agitat. Notarul **Zakariás** știe că Mladin era încredințat să corteșească, și că a primit și bani (Hámory afirmă contrariul). „Nădrăgarii” se adunau și chiefuiau la crășma lui Mladin, dar nu plăteau; de asemenea și reprezentanța comunală petrecea în crășma la alegeri. Mladin se plângea în vremea din urmă că Hámory îl ruinează, dar niciodată nu l-a amenințat.

Procurorul cere chemarea unor martori noi; cerând și dl **Dr. Marșieu**, președintele după puțină chibzuială îi refuză pe amândoi.

După amiază, prin fasiunea martorului **Moritz Világ**, negustor în Curtici, urmat de alți doi țărani — afacerea se așează în lumină nouă, creind un curent favorabil acuzatului. Negustorul declară că a fost de față când Hámory îl îndemna pe Mladin să facă corteșire cu orice jertfe. Mladin i s'a plâns în urmă că în repetite rânduri și-a cerut banii dela Hámory, însă nu a fost achitat. În pauză martorul e felicitat de numeroși asistenți pentru fasiunea-i sinceră. De asemenea și cei doi martori următori confirmă spusese lui, dar aceștia sunt întrebați mai puțin.

După chiar declarațiile dlui **Dr. Marșieu**, procesul a luat o întorsătură favorabilă acuzatului — dar ...cine știe. Vom vedea din desbaterile de mâne.

INFORMAȚIUNI.

Ciudățeni.

Arad, 4 Iunie 1914.

XIII.

În zilele de Rusalii, Uniunea femeilor române va ține în Sibiu, al doilea congres general. În convocare, sub pretext de „informație”, se scrie: „...Doamnele (numai?) cari doresc să rostească *memorii* sau *discursuri* la congres, vor trebui să le prezinte cu 8 zile înainte, președintel Uniunii...” (Din Brașov, nu din Sibiu!...)

Asta-i curat despotism, țarism, absolutism... în sfârșit ziceți-i cum voiți! Libertatea, egalitatea, frățietatea cer cuvânt.

S'a luat o măsură energică. Ei bine, s'a luat. Credeți acum, că memoriile femeilor vor fi mal scurte, și discursurile mai puține? De unde! Va fi însă o revoltă generală!

Acțiunea naște reacțiune, la congres, ca la ori ce manifestare de viață. Simpaticele congresiste nu-și vor prezenta memoriile și discursurile cu 8 zile înainte, doamnei prezidente, ba nici măcar cu 8 minute nu. Și nu fiindcă discurențele ar purta frică de nemiloasa cenzură, ce se fâgăduiește, — când ai să prinzi cu arcanul vorbitorii la un congres, mai curând stă cenzorul sub terorisul autorilor, decât invers! — dar fiindcă: reacția e reacție. Cu drept cuvânt. Nu e oare o flagrantă contradicție între congresul femeilor și între cele 8 zile cu pricina? Mișcările feminine s'au pornit doar în epoca liberpanzorismului, sub deviza emancipării spirituale. Acum tocmai aceasta mișcare să vină, și să reintroneze cenzura, ce ucidea libertatea gândirii înainte de 48? Nu se poate. Din acest punct de vedere revolta simpaticeilor congresiste e de-a dreptul o reacție în contra reacției!...

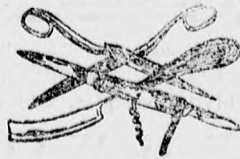
Și totuși — o, tu perfidie bărbătească! — trebuie să aprobăm măsura luată, și s'o arătăm ca exemplu de urmat chiar tuturor congreselor, până și celor bărbătești. Măsura e bună. Ea e în interesul publicului și al congresistelor la fel. Riscăm toată încrederea cu care ne-a solicitat un articol de apărare frumosul buchet din stân-

Deschidere de prăvălie

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că am deschis în **Oradea-Mare, Rákóczi (F6)-ut 19**

O ASCUȚITORIE ARTISTICĂ MODERNĂ

Primesc spre reparare și ascuțire totfelul de brieuri, cuțite, foarfece, mașini de tuns, mașini pentru măcinatul cărnei, mașini pentru tunsul cailor și a oilor. Țin în depozit totfelul de PARFUMERII din patrie și din străinătate, articlii de toaletă pentru cap și p. față, totfelul de articlii de oțel, și nume: **brieuri, foarfece, mașini**

pentru tuns, tăietor de bățături, cuțitașe pentru tăiatul hârtiei, cuțitașe de buzunar și penițele, precum și articlii pentru bărbieri. — Roagă binevoitorul sprijin al onoratului public.

Cu distinsă stimă:

Ko 1974-59.

KOLLER AGOSTON ascuțitor artistic.

ga extremă a congresistelor, dar ce-l bun e bun. Nu cenzura, bineînțeles! Acele 8 zile sunt, ce aprobăm cu atâta fervență în măsura luată. În chipul acesta discursurile nu vor mai fi fabricate în ultima oră...

Apoi o fi și nițică maliție inerentă sexului nostru în aprobarea măsurii. Cam știm cum e, când ne controlează pe noi femeile române. Să mai vedem și cum o fi, când se controlează ele pe ele... S. C. D.

PENTRU ORIENTARE. Se aduce la cunoștința participanților la congresul „Uniunii femeilor române din Ungaria”, ce se va ține în 8 și 9 Iunie a. c., că încercările se fac exclusiv la hotel. Prețul camerelor e 3 cor. și 4 cor. pentru o zi. — Biroul „Reunirii femeilor române din Sibiu”.

Din țara Hodorogului. Ni se scrie: „În Careii-mari până în prezent domnia o nouă sectă a românismului în frunte cu un avocat iscusit, un servitor și un tinichigiu. Am zis iscusit avocat fiindcă el a iscodit (ba o are și în manuscris scris cu mașina) istoria cea nouă a Românilor (sperăm că nu va fi studiu obligator). Ci că noi Românii băștinași nu suntem viți cu opincari (și pantofari cu tureci) și strămoșii noștri s'au luptat vitejește! și-au vărsat sângele! și au murit vitejește sub steagurile lui Rakoczi (barem de-ar fi perit și vița, dar sunt expresii gădelitoare pentru nărozime) și deci noi Românii avem drepturi aici și cu tot dreptul putem pretinde ca în biserica română pe viitor să se cânte ungurește (deducțiune de-a dlui avocat). Natural suita (d. servitor și tinichigiu) așa e! ugyvanuri de te asurzeai! Ba a mai inventat și acea d. avocat că noul episcop (peste bulă) a dat ordin ca pe viitor în Careii să se cânte ungurește (cu a cui drept nu știu de nu iar a vrunii iscusit). Știu atât însă că o dsoară a aflat de bine a aduna și a ruga inteligența că să mai cânte odată de sf. George în cor ca odinioară românește și mulțumită lui Dumnezeu și zelului neobosit a acelei dsoare a succes pe deplin și de sf. George în 10 zile s'a înfiripat un cor românesc foarte bun. Intreg serviciul divin a fost românesc. Toți au fost mulțumiți și îmbucurați chiar și tinichigiul s'a exprimat recunoștința și că bucuros îi ascultă și altădată. Chiar numai dna dlui servitor n'a fost mulțumită. Ci că toate au fost bune numai corul nu i-a plăcut de ce a cântat text românesc căci ea nu înțelege. Avocatul băștinași nu și-a exprimat părerea căci de când s'a decis că episcopia nu va fi în Careii și astfel postul de fisc în Careii e superflu s'a părilit și amuțit. Careienii însă au arătat că dacă e cine să-i îndemne la lucruri bune e cine să le și facă. B. V.

Averea bisericească gr. cat. din Arad. Ni se scrie: În numărul din urmă al „Românului” se zice că în urma unei afaceri mijlocite de d. Dr. Ștefan C. Pop cu o societate străină de zidire, parohia gr. cat. română din Arad este în așteptarea unei averi de câteva milioane coroane. Aceasta nu este tocmai așa, pentru că nu o societate străină ni-au edificat palatele din străzile Deák-Ferencz și Weitzer Iános, precum și casa parohială din strada Sf. Ștefan și biserica dela îmbinarea străzilor Teleky-Pöhltenberg, ci însăși comuna bisericească a ridicat spre acest scop bani cu amortizare pe 50 ani dela banca comercială din Budapesta și a încheiat contract de zidire cu întreprinzătorul Alexandru Codillă român din Arad și soțul Fenyves Károly arhitect tot din Arad, cărora le-a pus la dispoziție 450 cor bani gata, apoi intravilanele. Parohia noastră din Arad nu este deci în așteptarea unei averi de milioane, pentru că e deja proprietara acestei averi, care însă nu valorează decât vreo 800 mii coroane, iar nu milioane. Din chiria palatelor se solvesc anuitățile la bancă, apoi se capitalizează în tot anul 500 cor. pentru formarea unui fond inalienabil. Casa parohială o folosește parohul, etajul ca locuință, iar chiria din parter ca întregire de congruă. Asemenea

și biserica o folosește comuna bisericească. Nici casa parohială nici biserica nu e îngreunată cu nici o datorie, și în averea comunei bisericești n'are ingerință nici o societate străină. Ba chiar și cu banca creditoare avem legătura că la caz de un foc, suma asigurată are să se folosească spre restaurarea edificiilor dăunate prin foc. — Dr. Laurean Luca, protopop.

Pentru preoți și învățători. Ministrul de agricultură a dispus, să se țină și în anul acesta un curs la academia agronomică din Kolozsvár-Cluj, pentru cei ce doresc să învețe, cum să se facă adunarea, uscarea și valorizarea plantelor vindecătoare, cari cresc, pe câmp și în păduri, cum și pentru cunoașterea plantelor vindecătoare, vrednice să fie cultivate. Cursul se ține în vacanțele de vară, în grădina botanică din Kolozsvár-Cluj. La curs se admit preoți și învățători dela sate, cari pot apoi să instrueze poporul și să-l îndemne să adune și să valorizeze plante vindecătoare. Cursul se începe în 29 Iulie și se încheie în 5 August n. c. Ceice vor fi primiți la curs primesc locuință gratuită în edificiul academiei agronomice, și fiecare câte 64 cor. diurne și spese de călătorie. Rugărite pentru primire, adresate domnului ministru reg. ung. de agricultură, sunt a se trimite direcțiunii academice agronomice din Kolozsvár-Cluj, până la 10 Iunie n. c.

Un monument românesc al principelui Schwarzenberg în școala militară din Sibiu. Cetim în „S. D. Tagblatt” următoarele: După moartea generalului comandant al Transilvaniei Principele Carol Schwarzenberg întâmplat în anul 1856, Metropolitul gr. or. de atunci baronul Șaguna, care era bun prieten cu principele, ridicase în memoria acestuia în grădina metropolitană din strada Schewis un monument, care putea fi văzut și din stradă, și care încă multor locuitori mai bătrâni din Sibiu le va fi rămas în amintire. Urmașul lui Șaguna a avut însă atât de puțin simț de pietate, încât a lăsat acest monument să fie demolat și aruncat într'un colț al grădinei metropolitane.

Prin intervenția Excelenței Sale comandantului de corp d. de Köves, metropolitul actual român, s'a simțit îndemnat să dedice acest monument școlii militare de infanterie din Sibiu, la care din partea fiului decedat în anul trecut al principelui Schwarzenberg, a lăsat să se facă un relief ce va fi aplicat în pedestalul monumentului care reprezintă un leu plângând.

Sculptorul Gurschner despre regele României. „Neues Wiener Journal” publică textul unei convorbiri avută cu sculptorul Gurschner, care a fost anul trecut la Sinaia și a modelat un bust al M. S. regelui Carol. Gurschner a vorbit cu mare admirație despre suveranul României zicând între altele, că regele iubește arta. Castelul Peleş cu minunatele sale sculpturi și tablouri dovedește aceasta. Regele tratează arta ca o chestie serioasă a vieții sale. El preferă stilurile europene celui oriental, influențat de arta rusă.

Bugetul Turciei. Ministrul de finanțe a depus în camera otomană bugetul pe exercițiul curent care se cifrează la încasări cu 31,921,163 lire, iar la cheltuieli cu 34,007,619 lire, deci cu un deficit de 2,086,456.

La capitolul cheltuielilor figurează: serviciul datoriei publice cu 15,030,728 lire; răsboiul cu 6,000,000, marina cu 1,338,932; fabricile militare cu 470,665; jandarmerie cu 2,230,721; externele 263,647; internele 1,044,652; dinastia 557,700, finanțele 2,382,459. Expunerea de motive relevă că din cauza cheltuielilor din cei doi ani de război, se impune cea mai mare economie.

A murit Feszty Árpád cunoscutul pictor maghiar (?) care a eternizat pe pânză năvălirea. Feszty a murit Sâmbătă în Lovrana, în vârstă

de 57 ani. Compatrioții noștri abia azi au luat cunoștință. Corpul defunctului va fi adus acasă unde, probabil, i se vor face funerariile naționale.

Domnii dela comitat se denunță. Din Dobriș se anunță: În congregația din luna trecută a comitatului Hajdu au fost aleși cu majoritate de câteva voturi Dr. Cseke Sándor prefect și Rázsa Ernő subprefect. Ambii sunt oameni tineri cu activitate de câte 2—3 ani; față de dânsii au căzut alți doi funcționari bătrâni, cu activitate de câte 17—30 ani. Alegerea acum a fost contestată de candidații căzuți, pe motivul că cei aleși au reușit cu mijloace nepermise. Se prevede că ministrul va ordona cercetare disciplinară împotriva domnilor dela comitat.

Un faliment senzațional la Paris. Se depeșează din Paris că Banca Neuville, înființată în anul 1851 a dat faliment. Faptul produce mare senzație. Pasivele se ridică la 15 milioane. Falimentul se datorește în mare parte unor fraude, cari datează încă de mult timp. Numeroși clienți străini ai băncii au suferit pierderi considerabile.

Cercurile financiare din Paris știau de mult timp că baronul Neuville și nepotul acestuia pierduseră sume însemnate din banii depuși la numita bancă. Cei doi bancheri au fost arestați. Henry Neuville este în etate de 57 ani și a moștenit dela tatăl său 40 milioane franci.

„Turtucala-Balce.” Sub această numire maestrul Mureșianu din Blaj a compus un „Marș eroic” datorit entuziasmului de care a fost cuprins fiecare la auzul isbândeii ce a raportat armata română în frunte cu inteluleptul său rege. Marșul este dedicat Majestății Sale regelui Carol I. Accente eroice, muzică românească artistică, sunt însușirile marcante a acestei noi compozițiuni ușor de executat în gama de major, cu toate că în unele locuri este cam apert, totuși formează un asamblu plin de efect și mândrie.

Luând în considerare și micul preț de 1 cor. 20 fil. plus porto de 10 fil., nu putem decât numai recomanda onor, public românesc, fiind sigur că le va plăcea.

Comandă se pot face la autor direct sau la „Librăria” din Blaj (Balázsfalva).

Examenele de alegători în Lugoj. La pretura cercului Lugoj s'au prezentat la examenul de alegător, 296 persoane (numărul celor anunțați a fost cu mult mai mare, dar fiind lucrul câmpului foarte mulți au absentat) din cari au fost respinși: 44. După naționalitate Maghiari nu s'au prezentat de loc la examenul din acest cerc, Germani s'au prezentat 17, din cari 3 nu au reușit, iar Români 279 din cari nu au reușit 40, ceace corespunde la 14%. La comisia din orașul Lugoj s'au prezentat numai 14 Români, cari toți au reușit. Maghiari și Germani s'au prezentat peste o sută, cari deasemenea au reușit cu toții. Succesul acesta să servească ca îndemn, ca la proximele termene, cari vor fi în timp mai potrivit, să se prezenteze toți ceice știu scrie și ceti.

Analfabeții Austriei. Statisticile publicate de curând la Viena arată situația următoare existentă la 1912 pentru întreaga monarhie: În Austria propriu zisă există 5% analfabeți, în Carintia există 25% analfabeți, în Carniolia există 32% analfabeți, în Küstenland (Istria și Triest) există 39% analfabeți, în Galizia există 64% analfabeți, în Bucovina există 66% analfabeți, în Dalmația există 74%.

Ce e cu societatea bulgară „Dobrogea.” Se știe că acum două luni s'au pus la Sofia bazele unei societăți intitulată „Dobrogea”. Ne-am exprimat imediat surprinderea de rostul înființării acestei societăți și am avut toate indicațiunile că această societate nu urmărește decât scopuri contrare bunelor raporturi de vecinătate dintre România și Bulgaria. Zilele trecute, în urma căror cauze nu putem ști,

MARFA NOASTRĂ INTRECE RENUMELE NOSTRU!

Moda de zi:

Crepp, Cotelé, Whipcord, Țesături.

Deoarece ne străduim să oferim onor. mușterii numai cele mai bune calități de stoffe p. halne, costume și bluse în cele mai noi culori și țesături pentru prețuri solide. — Avem în depozit: Stoffe de halne, deco-rații, mătăsuri, dantele, achivite, paraplee, albitorii, clorapi.

(A 1957)

Magzinul de modă ANDREE și WACHNER, Sibiu, strada Cisnădiei. (Heltauergasse).

azi au luat
adus acasă
rîi naționale.

ă. Din Do-
in luna tre-
eși cu ma-
Săndor pre-
bii sunt oa-
-3 ani; fată
mari bătrâni,
egerea acum
uți, pe moti-
e nepermise.
a cercetare
a comitat.

s. Se depe-
inființată în
oduce mare
ilioane. Pa-
unor fraude,
erosi clienți
rel conside-

aiu de mult
ul acestuia
nii depuși la
ost arestați.
57 ani și a
franci.

stă numire
compus un
i de care a
lei ce a ra-
teptul său
i Sale rege-
românească
acestei noi
ama de ma-
cam apart,
de efect și

reț de 1 cor.
n decât nu-
esc, fiind si-

direct sau la

La pretura
xamenul de
lor anunțată
lucrul căm-
carl au fost
Maghiari nu
din acest
n cari 3 nu
nu au reușit
comisia din
14 Români,
ermani s'au
neua au reu-
ească ca în-
ri vor fi în
e toți ceice

publicate de
atoare exis-
hie: In Au-
beți, In Ca-
niolia există
a și Triest)
există 64%
analfabeți,

ea”. Se știe
zele unei so-
prîmat în-
cestei socie-
ceastă socie-
tate bunelor
a și Bulgari.
nu putem ști,

dar totuș sunt ușor de ghicit, această societate a
găsit de cuvîntă să dea un comunicat, prin care a
căutat să-și explice rostul. In rezumat acest comu-
nicat conține următoarele declarațiuni:

„Societatea „Dobrogea” nu urmărește scopuri
revoluționare căci in situația actuală in care se
găsește Bulgaria față de România și de ceilalți ve-
cini, o asemenea tendință ar fi primejdioasă în pri-
mul rînd pentru dînsa. „Dobrogea” nu urmărește
decît scopuri pur culturale și nu primește printre
membrii ei nici un locuitor bulgar din Dobrogea
nouă”.

Cam așa glăsuiește comunicatul.

Noi cunoaștem prea bine pe Bulgari, spre a fi
obligati a-i crede pe cuvînt. In realitate această
societate, inființată aproape imediat după anexa-
rea marilor teritorii, e suspectă.

Sunt in statul bulgar destule capete infierbân-
tate, din nenorocire, care visează năvăliri, răscoale
și alte bazaconii.

In primul rînd, frații din România sunt urăți
din cauza pe cari ar fi de prisos să le mai men-
ționăm.

Dar e de datorla celor cari au simțul respon-
sabilităților să tempereze pe cei infierbântați și să
nu încerce o campanie iredentistă, sub pretextul
ieftin și deochiat al „intereselor culturale”.

Bulgaria are nevoie ca mulți ani să trăiască in
pace spre a putea consolida și a pune in valoare
teritoriile obținute in urma tratatului dela Bucu-
rești. Ori care altă politică, i-ar fi fatală, dată fiind
situația din Orient și pozițiunea diferitelor state,
nele față de altele.

Cercul Grand Colosseum a sosit astăzi in Ar-
rad cu tren special și va sta numai câteva zile.
Cele mai interesante atracții, zilnic program
nou și variat. Remarcăm debutul artiștilor Mr.
Kokes echilibrist, Margueritta Ronnie, cei 4 a-
crobăți americani etc. Reprezentațiile încep la
8 ore seara.

x **In atențiunea bolnavilor! Balsamul Mit-
telmann** pentru stomac încetează in scurtă
vreme lipsa de apetit, înțucierea scaunului, du-
rerile de cap, cărceii de stomac, arderea de sto-
mac, apoi tot felul de boale de intestine, luând
de 3-ori la zi, înainte de mîncare, câte-o lin-
gură cafea. **Prețul 2 coroane.** Pregătește și ex-
pediază: **Eugen Mittelmann, farmacie la „Leul
de aur” la Ungvár, str. Nagyhíd-u. (Ml 1621)**

x **Primul depozit român de plane și armo-
niuri, T. POPOVICI, Sibiu** (Nagyszeben) stra-
da **Cisnădiei 7**, ofere onoratalui public român
plane, pianine și armoniuri din cele mai bune
fabrici din străinătate in toate execuțiile cu pre-
țurile cele mai favorabile pe lângă împachetare
(ladă) **gratuită și transport franco.** Plătire in
rate mici. Cereți **catalogul** depositului.
(Po 1840)

x **Am onoare** a aduce la cunoștință m. st.
Doamne, că au sosit pîlăriile după cea mai
nouă modă. Transformările le execut in timp
de două ore. Cerînd sprijinul binevoitor a m.
st. Doamne, semnez cu stimă: **Iuliu Roman.**
Arad, Deák-Ferencz u. 2. (2089—5)

Cronica școlară.

Convocare. P. T. membrii ordinari, fonda-
tori și ajutători ai Reuniunii învățătorilor ro-
mâni gr. or. din protopresbiteratul B.-Comlos,
precum și toți amicii școlai și doritorii de
înaintarea cauzelor noastre școlare, sunt pe a-
ceasta cale invitați a lua parte la adunarea
generală a despărțământului ce se va ținea
Duminecă in 1 (14) Iunie a. c. la orele 10 a. m.
in comuna Checia, cu următorul

Program: 1. Participarea la serviciul Dum-
nezeesc. 2. Deschiderea adunării. 3. Constata-
rea prezenților. 4. Raportul comisariatului consis-
torial despre examene. 5. Raportul comitetului,
cassarului și bibliotecarului. 6. Alegerea comi-

siunii pentru cenzurarea rapoartelor. 7. Prele-
geri practice vor ținea din Fizică următorii: a)
Maximilian Musca, despre negură, nori, ploaie,
grindină, rouă și brumă. b) Dămian Târlai, des-
pre electricitate și parafulger, c) Ludovic Cio-
ban va face o dare de seamă despre mișcarea
literară pedagogică la noi, in decursul an. 1913.
8. Critica asupra prelegerilor practice. 9. Ra-
portul comisunii cenzurătoare. 10. Propuneri și
interpelări. 11. Defigerea locului proximei adu-
nări. 12. Alegerea noului comitet. 13. Incassa-
rea banilor pentru monumentul Dr. Pipos. 14.
Inchiderea adunării. — Nerău, 14 (27) Maiu
1914. Petru Băran președinte, Atanasiu Lipo-
van, notar.

Cronica socială.

Serbările dela Oradea-mare. Numai câteva
zile ne mai despart de evenimentele mari ce
se vor petrece a doua zi de Rosalii in Oradea-
mare.

După cum s'a scris într'un număr recent al
ziarului nostru, Luni in 8 crt. la ora 11 a. m.
se va ținea in sala festivă a preparandiei gr.
cat. din loc, **adunarea generală de reorganizare
a despărțământului orădan al Astrel.** Cumos-
când cu toții scopul nobil și frumos ce-l urmă-
rește această mare instituție românească sper-
răm că inteligența română din Oradea și jur va
participa in număr cât mai mare la reînvierea
Astrei in Bihor ceace pentru noi însemnează
învierea conștiinței naționale și trezirea la via-
ță a energiilor amorțite.

După amezai la ora 2 va fi excursiune la
băile Püspökfürdő. Plecarea va fi dela gara cea
mare. La 5 ore p. m. se va ținea in sala restau-
rantului dela acele băi adunarea generală de
constituire a reuniunii femeilor române din Bi-
hor.

Pentru inființarea acestei reuniuni se mani-
festă un mare interes. Prefetindenii se dis-
cută viu despre inființarea reuniunii și după
cum suntem informați întreg Bihorul va lua
parte la acest act mareț. In primul rînd damele
române din Bihor trebuie să-și țină de datorință
a participa, doară e vorba de interesul lor și de
ambiiia lor de femei române.

Seara la 8 ore va fi concertul „Hilariei” cu
următorul program: 1. a) G. Dima; Fântână cu
trei izvoare, b) G. Dima: Cucule cu peană su-
ră cor mixt. 2. Declamație. 3. a) T. Brediceanu:
Vai mîndruțo... b) I. Vidu: Jalba norii. 4. (*) cu
acomp. de pian: dșoara Valiți Kiss. 5. a) K. R.
Karasz: Ce te legeni codrile, cor de dame cu
acomp. de pian doamna Nora Hosszu, b) I. Mu-
reșianu: Brumărelul baladă pentru cor mixt cu
soli și acomp. de pian (sopran dșoara Ana Dia-
mandi, bariton: d. Dr. Ioan Solomon, pian dna
Nora Hosszu.) Joc.

Lozincă să ne fie: Luni la Oradea-mare.
— V.

Corul bisericesc gr. or. român din Șcula va
juca la 26 Mai (8 Iunie) 1914 in sala școlii gr. or.
din localitate „O Sămbătă norocoasă”, piesă
poporală in 4 acte de I. V., precedată de un bo-
gat program coral-declamatoric. Căluseri și loc
până in zori. Prețul de intrare: loc de ședere:
1 cor. loc de stat 40 fil. Inceputul seara la 8 ore.

Tinerimea română din Spring in 26 Mai st.
v. (a doua zi de Rosalii) in sala școlai confes-
sionale gr. or. române va juca „Vrăjitoarea”,
piesă teatrală într'un act de I. Cătană. „Bărbatul
cu mișcarea”, dialog comic de I. Cătană. „Tine-
rețe-Nebunete” comedie într'un act de I. Că-
tană. După reprezentație joc.

Ultima oră.

Situația in Albania.

Roma. — Agenția Stefani primește știrea
din Durazzo că in oraș e deplină liniște. Toți
așteaptă liniștiți rezultatul tratativelor comisii-
nei de control cu răsculații. Vasele de rășboi au-
striace „Unitis Virbus”, „Tegethof” și „Zrinyi”,
cari reîntorcându-se din Malta au sosit sub con-
ducerea contraamiralului Löfler in port, vor ră-
mâne aici până Sămbătă.

Reprezentantul austro-ungar Löwenthal a
dat azi in onoarea comandantului vaselor italie-
ne de aici Trifari și a comandantului vasului Mi-
surata un banchet la care dispoziția între ofi-
țerii italieni și austro-ungari a fost foarte cor-
dială.

Viena. — In cercurile diplomatice din Bucu-
rești — după cum se anunță — cred că regele
Carol va interveni in favorul domnitorului Wil-
helm al Albaniei. Aceste cercuri sunt de părere
că numai intervenția regelui Carol va mai pu-
tea îndupleca puterile din tripla antantă ca să
trimeată imediat detașamente internaționale la
Durazzo pentru apărarea domnitorului albanez.
Căci chiar regele Carol poate pretinde dela ma-
rile puteri, cari au adoptat candidatura propusă
de el pentru tronul Albaniei, ca acum să se ia
toate măsurile pentru apărarea acestui tron.

Roma. — Agenția Stefani primește din Lon-
dra știrea că Anglia a aderat la propunerea ca
la Durazzo să se trimită detașamente de sol-
dați internaționale in apărarea domnitorului
Wilhelm. Știrea aceasta îndreptățește speranța
că marile puteri vor lua toate măsurile pentru
spriginirea domnitorului albanez.

Durazzo. — Domnitorul Wilhelm cu soția sa
au fost azi oaspeții contraamiralului austro-
ungar Löfler, și au vizitat vasele flotei austro-
ungare de sub comanda acestuia. Perechea dom-
nitoare reîntorcându-se in conac i s'au făcut din
partea populației vii ovații.

Durazzo. — Comisia internațională de con-
trol a plecat azi in tabăra răsculaților din Si-
jah pentru ca să înceapă tratativele cu ace-
știa.

POȘTA REDACȚIEI.

C. C. in C. — Vă rugăm să fiți corespondentul no-
stru permanent din acele părți. Nu trebuie însă ligit pe
nimenea numai așa din pornire tinerească. Scrieți legibil.

M-a. — Scriem la cîudățenii, despre ce dorii. Spe-
răm să nu deșteptăm susceptibilități, cu ironiile nevino-
vate, fără pretenții de seriozitate. Dv. veți fi de vîna...

București, Grand Hotel. Nu se plătește să dăm a-
tenție fiecărui „Fulger” cătă vreme avem oaspeți din
țară cari văd și aud cum trebuie.

Senin H. Belus. Dacă ne veți scrie mai des și cu
folos — cât e pentru felul dv. de-a scrie trebuie să vă
complimentăm — o să meargă și ziarul regulat.

Ioan Lăslău. In adevăr ne pare rău că nu vă putem
trimite gratuit ziarul, deși apreciem sentimentele dvoas-
tre nobile. Unde am ajunge in felul acesta? Vă putem
cel mult credita ziarul pe un an.

I. H. preot, Șilcut. Am trimis scrisoarea Dvoastră la
„Ustredna Banka”.

Hotel Splendid, București Vom da sfaturile Dvoas-
tră anonime, într'un număr oarecare al ziarului. Aveți
și n'aveți dreptate.

POSTA ADMINISTRATIEI

Ioan Buliga, Volovăț. Am primit 20 cor. in abonament
până la 15 August 1914.

Dr. Nicolae Stănilă, Cârțaș. Am primit 7 cor in a-
bonament până la 31 Iulie 1914.

Remus Tinca, Gîrbed. Cartea de bucate a dnei Eca-
terina colonel Steriad intitulată „Buna menageră” se
afă de vânzare la „Librăria Concordia” Arad. Prețul
cărții este 5 cor., plus 60 fil. porto recomandat.

„S.” Plesa „Dömnul Notar” de prezent nu o avem
fiind oprită.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Corecte (propise) pentru examene, dic-
tando și caligrafie. 100 bucăți
Cor. 1 20. Pentru porto să se adauge separat 30 fl.

Aviz școlar — Iskolai értesítő
legat à 30 fl. bucata.

De vânzare la: „**Librăria Concordia**”, Arad, Deák-Ferencz 20.

Nr. 352/1914, C.

Concurs

In internatul Comunității de avere se primesc pe durata anului școlar 1914/1915 șasezeci de alumni, unde se vor prevedea cu cele necesare până la finea anului școlar.

In virtutea §. 6. a statutului internatului, $\frac{1}{4}$ parte din numărul acesta, adică 15 elevi se primesc gratuit, alți 15 cu plată anuală de 125 cor., 15 cu plată de 250 cor., iar restul cu taxă anuală de 450 cor.

La locurile gratuite pot să petiționeze numai acei fii ai împădușilor, cari prin atestatul școlii dovedesc purtarea morală exemplară și progres eminent în studiu, sau și fiii familiilor împădușite cu stare materială mai slabă, dar cu calcul general bun. La locurile cu plată anuală de 125 cor. pot să reflecteze fii d'ei împădușilor, cari au absolvat cu succes 4 clase primare sau vr'o clasă gimnazială, iar la locurile cu taxa de 250 cor. acei fii d'ei împădușilor, cari dovedesc rezultatul cel puțin suficient.

La locurile cu taxă întreagă adică cu plată de 450 cor., pe lângă fiii împădușilor pot să petiționeze și fiii neimpădușilor de ori-care confesiune, aflător pe teritoriul fostului reg. conf. rom. ban. Nr. 13 precum și fiii altor locuitori din patrie. *Alumnilor internatului li se impune cercetarea oarelor de limba română!*

Se observă, că numai elevi înscriși la gimnaziul superior din Caransebeș se primesc în internatul Com. de avere.

Petenții, cari pentru primadată întră în internatul Comunității de avere, au să aclude rugărilor următoarele documente:

1. Atestat școlar.
2. Extras de botez.
3. Certificat de vaccinare respective de revaccinare (oltoire).

4. Declarațiune din partea părinților, resp. tutorilor, că vor solvi la timp taxele pentru susținerea și alimentarea în internat, și că își dau consimțământul, că fiii lor să se supună necondiționat ordinii și disciplinei internatului.

5. Reflectanții la locuri gratuite sau cu prețuri scăzute au să aclude atestat de paupertate sau atestat despre starea lor materială și certificat, că aparțin familiilor împădușite.

6. In fine certificat de înscriere estradat din partea direcțiunii gimnaziale.

Elevii cari au beneficiat de favorurile internatului au să alature rugărilor numai documentele de sub 1, 4, 5 și 6.

Rugările instruate cu documentele înșirate (1—6) sunt a se subșterne Comitetului Comunității de avere până la 15 Iulie a. c. Petițiunile mai târziu intrate nu se vor lua în considerațiune.

Se observează spre orientarea celor interesați că părinții sau tutorii alumnilor sunt datori a plăti anticipative ratele lunare.

Cuoatele lunare în suma de câte $12\frac{1}{2}$, 25 sau 45 cor., sunt a se plăti la *cassa Comunității de avere* până la 15-lea fiecărei luni.

Nerespectarea termenelor aduce cu sine îndepărtarea din internat și încassarea pe cale judecătorească.

Alumnilor cu plată sau fără plată primesc pentru durata anului școlar spre folosire pe lângă alimentare (dejun, prânz, ujină și cină) un pat complet adiuștat, apoi o uniformă de iarnă și alta de vară, două părechi de ghețe, 4 rânduri de albituri (rufe), 4 batiste, 4 părechi de obele, 2 cravate, 2 servete, 2 ștergare, 1 tacâm, spălatul, luminatul, încălzitul, băile de lipsă pentru curățenia trupului, în fine la cazuri de boală, îngrijire în infirmeria internatului și medicamentele ce se vor prescrie din partea medicului, precum și prin bărbați calificați ajutorul posibil în orele de instrucțiune. Se observă că de tălpuitul și reparatul ghetelor, precum și de reparaturile uniformelor etc., au a se îngrijii părinții resp. tutorii.

Fiecare internist este îndatorat a aduce cu sine 2 peptene, o perie de haine, perie de dinți, săpun de spălat, două perii și vaxul de lipsă pentru curățirea ghetelor. Pentru lucrurile acestea așanumitele proprietăți, cari formează averea fiecărui elev, se poate da economului internatului o sumă corespunzătoare, care este apoi îndatorat a efectui procurarea.

Didactrul școlar și taxele de înscriere cad în sarcina părinților, respective a tutorilor.

Onoratul oficiu comunal este rugat a publica pe cale obișnuită în comună concursul de față.

Caransebeș, la 25 Mai 1914.

Pentru Comitetul Comunității de avere
P. Drăgălna, m. p.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința proprietarilor de livezi de pruni că Ministerul de Agricultură a construit două uzine de stuvare a prunelor; una la pepiniera Iștrita jud. Buzău și a doua la pepiniera Goleștii-Badi jud. Muscel.

In aceste uzine prunele cari au fost uscate în diferitele cuptoare particulare, sunt supuse acțiunii aerului cald și a vaporilor pentru ca să li se inmoaie pelița și pentru ca să se sterilizeze în vederea conservării cât de îndelungate.

In același timp, grație vaporilor încălziti și aerului cald, au loc în carnea prunelor diferite combinațiuni cari fac ca ele să capete un aspect mai plăcut și le dau și un gust mai căutat de consumatori.

In acest scop doritorii sunt rugați a comunica din vreme șefilor pepinierelor respective, cantitățile de prune pe cari vor să le trateze astfel.

Pentru regiunea Buzăului și împrejurimi, șefului pepinierii Iștrita, gara Vintileanca.

Pentru regiunea Muscelului și împrejurimi, șefului pepinierii Goleștii-Badi. — Gara Călinești.

Prin aceasta, Ministerul aduce la cunoștință publică că a aprobat în vederea încurajării industrializării prunelor, ca pepinierile Iștrita și Goleștii-Badi să poată prepara cu aparatele și personalul lor în mod gratuit și prunele uscate ale proprietarilor de livezi cari ar dori aceasta.

In acest scop doritorii sunt rugați a comunica din vreme prin câte o carte poștală șefilor pepinierelor respective, cantitățile de prune pe cari vor să le trateze astfel.

Direcția Agriculturii.

„ECONOMUL”

inst. de credit și econ. societ. pe acții în Cluj.

AVIZ.

„Economul” în Cluj primește depunerile spre fructificare cu

5, 5 $\frac{1}{2}$ și 6%

după mărimea sumei și termenul de abțocere. Pentru depunerile instituțiilor filantropice și culturale oferă etalon escepțional de ridicat. Darea de interese o plătește institutul.

DIRECȚIUNEA.

Candidat de avocat

află aplicare din 1 sau 15 Iunie în cancelaria advocațională cu sediul judecătoreșc. — A se adresa la administrație. (A 2150)

Dr. HOFFMANN JENŐ

Institut de fizioterapias

BUDAPEST, Váci-körut 51.

TELEFON: 53-87.

Băi Röntgen, electricitate, de apă etc., masaj d'Arsonvalisatio, sistem suedez și vibrații. Vindecare de nervi, stomac și intestine, vindecare cu electricitate pentru slăbire, aesthetică. Boale femeiești, dureri de cap, insomnie. (E 2063)

Bătăturile,

scortocenia pielei, sciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”
1 sticlă 1 cor., franco
1 coroașă 40 fl., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor: Dr. E. FLESCHE, farmacia la „CORDANĂ” la Győr.

PRIMA ȘI CEA MAI VECHIE CASĂ
DE CLAVIRE ESTE A LUI

FRANZ ȘI ALBERT RENNER

TIMIȘOARA-JOSEFIN
strada HUNYADI nr.-ul 12.

MARE ASORTIMENT DE
PIANE, PIANINE ȘI HARMONII.

: CALITATEA CEA MAI BUNĂ. :

Prețuri ieftine.

Prețuri ieftine.

Rétay și Benedek

BUDAPEST IV., Váci-utca 59.

Aranjamente pentru biserici, odăjdii, prapori și steaguri :: Altare, amvoane, mormântul Domnului și aranjamente complete pentru biserici.

Firma se recomandă mai cu seamă pentru renovarea, vopsirea și aurirea altarelor și pictarea bisericilor, cari lucrări le execută cu meseriași specialiști în această artă. Dintre lucrările executate, cari au aflat cea mai deplină recunoștință sunt: Aranjamentul complet al bisericii noi din Segedin-Rokus, al bisericii minorilor din Arad, pictarea și aranjarea mănăstirilor din Marlasasvár și Marlaradna, a bisericii din Beregsas și altarul principal, comandat de comisiunea pentru monumente de artă din Szepesésütörtökhegy. :: Cu planuri și preliminar de spese stăm la dispoziție gratuit :: Trimitem expert pe spesele noastre. Ho 1164

gati a comuni-
postala sefiilor
e de prune pe

Agriculturii.

L"
e acfil in Cluj.

este depuneri

o
l de abdicere.
filantropice si
mal de ridicat.
institutul.
CTIUNEA.

dvocat
15 Iunie
ala cu se-
se adresa

(A 2150)

JENŐ
apias
körtut 51.

masaj d'Arson-
tecare de nervi,
ricitate pentru
lurari de cap.
(E 2063)

pleiei, sr-
măni și din
ă în decurs
folosii
ABIN
or, francă
0 fl., 3 sticle
De vânzare
2 și la pregăt-
ANĂ" la Győr.

DE
RMONIL.
BUNĂ. :
l ieftine.

area, văpsirea
ari lucrări le
Dintre lucră-
noștință sunt:
egedin-Bokus,
mjarea mână-
i din Beregas
u monumente
liminare de spose
stre. Ho 1164

Dulapuri de gheață

patentate sistem HENNEFELD,

Budapesta, Gr. Zichy Jenő-u. 5. lângă Váci-körtut.

He 1931

Dulapurile de până acum sunt cu slăvină și sunt obduse cu tînichia de ținc, se ruginesc, oxidează, se murdăresc, totdeauna sunt expuse să fie reparate, câtă vreme la dulapurile de gheață a lui HENNEFELD acest lucru e exclus, deoarece acestea sunt învălîte cu placă artificială de piatră. Sub rezervoriul de gheață se află REZERVORIUL DE APĂ p. apa ce provine din topirea gheții, gheața rămîne uscată, ceace dă o economisire de gheață de 60%.

APARATE P. MĂSURAREA BEREI. Prețurent gratis. FUND. IN 1885.

Frisch Károly

Te nesvár-Józsefváros, Hunyadi-ut 64.

Măestru de împletituri de sârmă și de site.

Execută îngrădiri de poteni, parcuri și cruci mormântale, împletituri pentru site pentru nisip și pietriș, apărătoare de schintel pentru hornuri de locomobile cu aburi, etc.

Magazin de site, sârme fine, contrapulte, pentru economie și pen-
tru casă, — cu prețuri foarte ieftine.

(Fi 2104)

În interesul fiecăruia

că înainte de a-și cumpăra țesătură de sârmă, țesătură pentru garduri site și matrațe de sârmă de oțel, să ceară prospect dela singurul preparator de lucrări de sârmă

Fischer Testvérek

fabrică de țesătură de sârmă și țesătură pentru garduri

Arad, József-főherceg nr. 8.

(vis-a-vis de biserica evang.), Vă veți convinge că aici veți putea cumpăra cele mai bune și mai ieftine țesături de sârmă. Fabrica: str. Kossuth nr. 45.
(Fi 1866—25)

PRIMA TURNĂTORIE DE CLOPOTE. TELEFON 77—51.

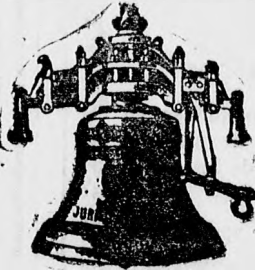
Jurisics Márton

BUDAPESTA, Rózsa-u. 51 — 53.

Execută orice lucrare în această branșă: expedează clopote excelente cu tonuri curate și pline, retoarnă clopote vechi, remontează clopote vechi pe coroane învârtitoare din fer vărsat sistem Pozdech, eventual pe coroană învârtitoare din fer făurit. Schimbă limbi învechite etc. Execută staturi drepte și orizontale din fer de clopote, cu preturi moderate. — Cu prospecte servesc cu plăcere.

Mai departe execut tot felul de ar anjament complete pentru ateliere de lăcătușerie și făurării.

(Ju 1489)

HEGYI JÁNOS, lăcătuș

măestru lăcătuș. Atelier de mașini și depozit de mașini agricole.

Telefon: 67.

AIUD--NAGYENYED, Strada Tövisi-utca (Casa proprie).

Oferă totfelul de mașini agricole, pluguri de oțel invenție proprie, tăietoare de sfecle și secică, despoctoare de porumb, rășnițe de orz, mașini excelente pentru cusut, pentru casă și industrie. Apoi totfelul de lucrări în această branșă pentru zidiri și lăcătușerie cu prețurile cele mai ieftine. Pentru calitatea și perfecta lucrare a mașinilor cumpărate dela mine dau cea mai mare garanță.
(He 1527) Prețurent gratis.

Balsamul farmaci- stului A. THIERRY

Allein echter Balsam
us der Schilzengal & Co. in der
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn

e veritabil numal dacă are
marca de scutire călugărita.
Are efect excelent la boalele or-
ganelor de respirare, tuse, im-
băloșare, răgușală, catar de gât,
boale de plămâni, lipsă de apetit,
mistuire neregulată, boale holer-
rice, influență, cărcei în stomac,
etc. etc.

12 sticle mici, sau 6 sti-
cle mari, sau 1 sticlă
mare pentru călătorie
6 cor. 60 fil.

Alifa Centifolia
a farmacistului
A. THIERRY

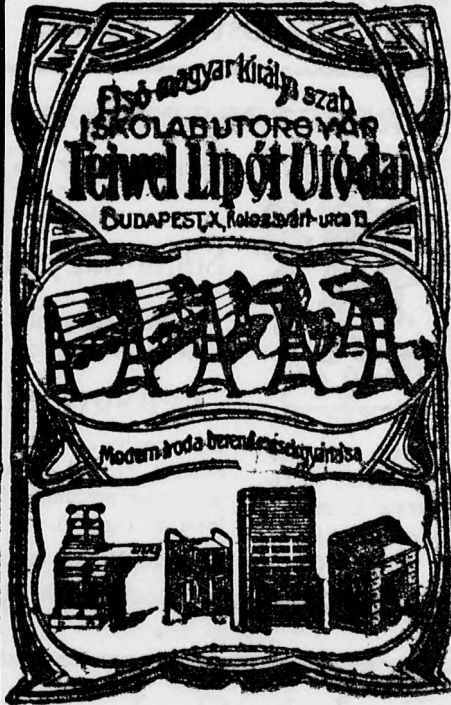
are efect excelent contra oricăror răni învechite din cancer,
inflamații, aprinderi, carbunculus, pentru îndepărtarea obiec-
telor străine, face de prisos operațiunile dureroase, împiedcă
Inveninarea sângelui. 2 tegle 3 cor. 60
fil. trimițându-se banii înainte sau cu
ramburs. — De vânzare în Budapesta la
farmacia TOROK I. precum și în
cele mai de seamă farmacii din țară.
In cantități mari în drogheriile: Thal-
mayer & Seltz, urmașii lui Koch-
meister, Radanovits Testv. Unde nu
se găsește să se ceară direct dela pro-
prietarul: Ke 2030

A. THIERRY, farmacie la „Ingerul
păzitor“ Pregrada (lângă Rohitsch).

La comenzi mai mari se acordă rabat considerabil!

Prima fabrică de bănci de școală
brev. reg. ung.

Liferează

cele mai moderne și mai bune
bănci de școală

brevetate sistem „Felwel“,
„Zahn“ și „Rettig“, me-
biliar pentru școli aparate de
gimnastică, mobilier modern
pentru biserici, bănci pentru
biserici și mobilier pentru
„grădiniile de copil.“

Fe 1288

Prețurent gratis.

Fabricarea aranjamentelor de
birouri moderne.

„mai multe rânduri decorat. „ Fondat în anul 1884

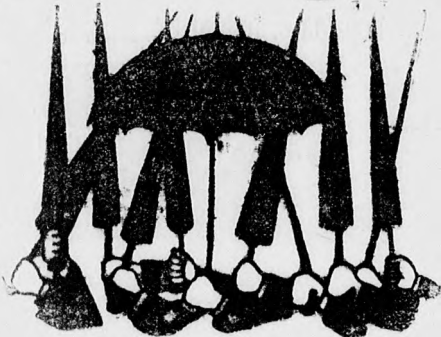

Heckenast János

constructor de altare, sculptor și auritor. Restauratorul diecezei de Szombathely.

Pregătește: iconostase, altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pe lângă prețuri convenabile. Se recomandă la renovarea altarelor vechi. — Planuri și cataloage trimis gratuit precum și primirea muncii o face pe speșele sale proprii. Primește țaro aurire tot ce se ține de această branșă. No 1402

Prețuri moderate. „ Condițiuni favorabile de piață.

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și mai elegante

PLOIERE?

Unde se pot afla noutățile cele mai moderne — **En-tout-cas** și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitate cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună.

Cămeși de modă albe și colorate; **GULERE** și **MANGETE** albe și colorate; **BATISTE** de buzunar; **BRATELE**; **CRAVATE** pentru gulere simple și duble; **CĂMEȘI** din păr de camilă; **CIORAPI** și alți articlii de modă p. bărbați în sortiment bogat și cu prețurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit“.

Franz Nöhmeyer, gravor

BRAȘOV (Kronstadt), Michael Weiss-gasse 6.

Execută: toffelul de gravuri și anume: gravuri pe instrumente, gravuri în ceasuri, sigile etc.

Specialități de monograme tăiate pe casețe, albumuri genie și bastoane.

Stampile de cauciuc toffelul de firme de metal și email, se execută cu prețuri moderate. (No 2070)

Dacă suferi în DURERI DE STOMAC!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA“, (purgativul de fier) a lui Sándor,

care curățește stomacul și intestinele de toate materiile nefolositoare care sunt lipite de ele și prin aceasta împiedecă incuierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgâreluri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgăleli etc.

0 sticlă costă 50 fil., 6 sticle deodată 2'50 fil., 12 sticle 5 coroane. Efectul purgativei de fier „LAXA“, va fi permanentă dacă deodată folosim

„Regenolul“ (balsam de stomac) a lui Sándor,

„REGENOLUL“, această esență de stomac vindecă orice soi de morburii de stomac și intestine precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

0 sticlă cu îndrumările de lipsă costă 1'20 fileri. Originalul „Laxa“ și „Regenolul“ se poate afla la preparatorul original:

Sándor Zoltán

farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGEMUL“ la ce e de recomandat să fie cu atențiune! (Sa 572)

ATENȚIUNE!

Izvoarele naturale de apă ferbinte 36—37° C. care conțin apă minerală, puțioasă recomandată de medicii experți în contra reumatismului, Junghiuri, morburii de os, pele și alte morburii. Izvoarele se află de pe timpul Turcilor, dar acuma s'au aranjat din nou foarte luxos și cu toate comoditățile moderne recerute se vor deschide cu 1 Iunie a. c. st. n.

Băile se află în **Alvácza** (Hunyad megye) într'un jur splendid în alvia Crișului alb încunjurat de munții Apusenii în mijlocul pădurilor cu un parc frumos și cu o climă foarte sănătoasă; fiind apărată de vânturi și praf. — Atât pentru bolnavi cât și pentru sănătoși loc de distracție foarte acomodat.

Înainte parcului splendid al băilor se opresc motoare a liniei ferate Arad-Csanád care circulează de 8 ori la zi.

Muzică bună românească, care concertează zilnic. Culină și beuturi bune cu prețuri moderate. — Corespondență în orice limbă. — Abonamente se roagă a se însemna și înainte la direcțiunea băilor din Alvácza (posta în loc). (Di 2133)

Direcțiunea.

H. TH. BONNET, stabiliment industrial de măsorie de lucrări p. clăd. r' și de mobile, cu putere motorică

BISTRIȚA (Beszterce), Felsőkülváros, Fő-ut 25.

Execută în mod ineccepțional tofelul de lucrări pentru clădiri și mobile, și anume: Lucrări pentru clădiri, portaleuri, mobilier pentru prăvălie, cafenea, școli și pentru biserică, apoi aranjamente complete pentru dormitoare, prânzitoare și pentru bucătării, cu prețuri foarte ieftine. (Bo 2083)

Proleote și prospeote gratis.

Incze József

magazin de cuptoare **Dés (Dej),** str. Bánffy nrul 31.

Nr. telefonului 100. Nr. telefonului 100.

Mare magazin permanent de cuptoare moderne și multicolore, din material excelent, căminuri și vetre de fier, specialități de garnituri de încălzitoare rapide cu economie de 40%. Tot aci mare magazin de plăci pentru pereți și pentru vane. Execută tofelul de lucrări în brașua cuplorăritului și anume: clădirea, repararea și curățirea cuploarelor vechi atât în loc cât și în provincie, pe lângă prețuri moderate. (E 2082)

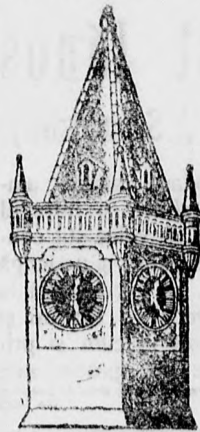
La dorință servesc cu mostre.

CEASURI PENTRU BISERICI.

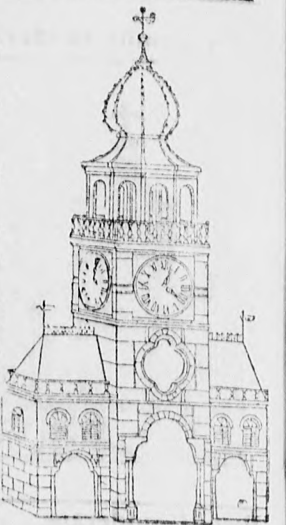
SZÁNTHÓ GYULA

fabrică de ceasuri pentru biserică

NAGYVÁRAD,
Damjanich-utca 30 szám.

Oferă ceasuri pentru biserică care se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanție pe mai mulți ani. Prețurile la dorință se trimit gratis. Plăci (tablă) pentru ceasuri care luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

2500 de garnituri cu benzină p. imblătit a liferat fabrica mea în ultimii 10 ani.

Nomărul lucrătorilor: în anul 1878: 20. În anul 1913: 1050. Aceste cifre garantează calitatea excelentă a motoarelor noastre cu benzină, ulei brut, motoare absorbitoare de gaz și locomobile cu vapor.

Mașini de secerat și tofelul de mașini agricole și accesorii în favorabile condițiuni de plătere. (E 2082)

Wichterle F., fabrică de motoare și de mașini.

Filiala în Budapesta: V. Városliget 431.

Se caută agenți!

RADÓ GYULA

prăvălie de pardesiuri pentru dame

ARAD.

Cele mai bune și mai recunoscute croiuri de talii
precum și
cele mai moderne haine de grenadin alb, batist și pânză.

Jachete scurte,
Capoate de sport,
Jachetă de mătăsă,
Capoate albe,
Pardesiuri pentru copii,

Haine pentru fetițe,
Halate,
Fuste,
Mantale de Lister și
Gumă

în asortiment extraordinar.

Bluze și haine de doliu.

Prețuri fixe!

(Ra 2152)

Telefon: 238.

Tiparul tipografiei „Concordia” societate pe acții în Arad. — Editor-responsabil: ATANASIE HĂLMĂGIAN.